

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra Politologie

Bakalářská práce

2019

Alexandra Visnerová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra Politologie

Migrační politika států Vyšehradské štvorky

Bakalářská práce

Autor práce: Alexandra Visnerová

Studijní program: Politologie

Vedoucí práce: doc. PhDr. Michel Perottino, Ph.D.

Rok obhajoby: 2019

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 09.05.2019

Alexandra Visnerová

Bibliografický záznam

VISNEROVÁ, Alexandra. *Migračná politika štátov Východnej Európy*. Praha, 2019. 47 s. Bakalárska práca (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálnych vied, Institut politologických štúdií. Katedra Politologie. Vedoucí práce doc. PhDr. Michel Perottino, Ph.D.

Rozsah práce: 98 834 znakov

Anotace

Bakalárska práca s názvom „ Migračná politika štátov Vyšehradskej štvorky “ skúma a podrobne popisuje vývoj a stratégie migračných politík štátov Vyšehradskej skupiny, teda Česka, Slovenska, Maďarska a Poľska a ich adaptáciu počas migračnej krízy v roku 2015. Štáty vstúpili do Európskej únie v roku 2004 a tým sa zaviazali dodržiavať a akceptovať záväzky vyplývajúce z členstva. V otázke povinných kvót zaujali štáty V4 kolektívne stanovisko a kvóty odmietli, čo malo za dôsledok rozdelenie Európskej únie na dva tábory. V spoločnosti sa začali šíriť anti- imigrantské nálady a subjekty začali pozeráť na národné záujmy a zachovanie bezpečnosti. Cieľom práce je priblížiť postoje popredných štátnych predstaviteľov štátov V4 na krízu a najmä na zavedenie povinných kvót na relokáciu migrantov medzi členské štáty. Práca sa prostredníctvom komparácie migračných politík, štatistík ilegálnej migrácie a oficiálnych vyjadrení pokúša priniesť ucelené stanovisko Vyšehradskej štvorky vo vzťahu ku kríze, žiadateľom o azyl, ostatným členským štátom a Európskej únii.

Annotation

Bachelor thesis entitled "Migration Policy of the Visegrad Group" explores and describes in detail the development and strategies of migration policies of the Visegrad Group countries, i.e. the Czech Republic, Slovakia, Hungary and Poland and their adaptation during the migration crisis in 2015. States joined the European Union in 2004 and thereby committed to follow and accept membership obligations. On compulsory quotas, V4 states have taken a collective stand and rejected them, resulting in the European Union being divided into two groups. Anti-immigrant sentiments began to spread in the society, and entities began to look at national interests and security in a first place. The aim of the thesis is to bring the attitudes of the leading V4 state representatives to the crisis and in particular, to introduce their approach to mandatory quotas for the relocation of migrants among the Member States. Working through a comparison of migration policies, illegal migration statistics and official statements, the thesis seeks to bring a comprehensive view of the Visegrad Four in relation to the crisis, asylum seekers, other Member States and the European Union itself.

Klíčová slova

Migračná politika, Azylová politika, Vyšehradská skupina, Migračná kríza, Centrálna Európa

Keywords

Migration Policy, Asylum Policy, Visegrad group, Migration crisis, Central Europe

Title/název práce

Migration Policy of the Visegrad group

Poděkování

Na tomto mieste by som sa rada poďakovala školiteľovi, doc. PhDr. Michelovi Perottinovi, Ph.D. za jeho cenné rady, usmerňovanie a značnú pomoc pri konzultáciách či samotnom písaní mojej práce.

Obsah

<i>Úvod</i>	1
1. Teoretický rámec	8
1.1. Definícia základných pojmov	8
1.2. Teoretické východisko	8
2. Vyšehradská skupina	13
2.1. Vznik a vývoj Vyšehradskej skupiny	13
2.2. Strategické ciele a spolupráca Vyšehradskej skupiny	16
2.3. Európsky politický azylový rámec	18
3. Česká republika	20
3.1. Migračná politika Českej republiky	20
3.2. Analýza a porovnanie štatistík	21
3.3. Postoj politických predstaviteľov k povinným kvótam na relokáciu migrantov.....	22
4. Slovenská republika	24
4.1. Migračná politika Slovenskej republiky.....	24
4.2. Analýza a porovnanie štatistík	26
4.3. Postoj politických predstaviteľov k povinným kvótam na relokáciu migrantov.....	27
5. Maďarsko	28
5.1. Migračná politika Maďarska	28
5.2. Analýza a porovnanie štatistík	30
5.3. Postoj politických predstaviteľov k povinným kvótam na relokáciu migrantov.....	31
6. Poľská republika	33
6.1. Migračná politika Poľskej republiky	33
6.2. Analýza a porovnanie štatistík	35
6.3. Postoj politických predstaviteľov k povinným kvótam na relokáciu migrantov.....	36
<i>Záver</i>	37
<i>Seznam použitých zdrojů</i>	39
TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	44
<i>Seznam příloh</i>	47

Úvod

Pojem migrácia rozhodne nie je v európskom priestore novým či nepoznaným pojmom. Európa si počas posledných dekád prešla mnohými zmenami a práve migrácia zohrala v niektorých kľúčovú úlohu. Po roku 1945, ktorý znamenal koniec II. svetovej vojny sme sa s týmto fenoménom mohli stretnúť v rôznych formách – jednalo sa o migráciu pracovných síl, kedy sa porazené Nemecko snažilo postaviť ekonomicky opäť na nohy a využívalo pracovnú silu z okolitých štátov ako sú Taliansko, Grécko či z krajín mimo Európy ako Turecko či Tunis, Migrácia z koloniálnych režimov bola príznačná pre Veľkú Britániu a jej adaptáciu obyvateľov kolónií na regulérnych občanov vrátane zaistenia všetkých výhod, ktoré ich sociálny systém ponúkal. Práve pracovná migrácia bola v štátoch ako Nemecko či Francúzsko výhodná, keďže boli zaplnené pozície, o ktoré obyvatelia častokrát nejavili veľký záujem. Najčastejšie sa jednalo o azylovú migráciu, a teda odchod s cieľom usadenia sa v inej krajine s víziou lepšieho života a širšej škály možností. Čo nasledovalo po prvých vlnách migrantov boli príchody rodinných príslušníkov, čo pretvorilo pracovné príležitosti na nové začiatky. Ani zainteresované krajiny nepočítali s možnosťou, že by sa migrácia stala tak bežným fenoménom. (Hansen, 2003, str. 25-38)

V roku 1985 bola piatimi zakladajúcimi štátmi v meste Schengen podpísaná Schengenská dohoda, ktorá ustanovovala bezcolnú úniu, čo predstavovalo veľký krok v hospodárskej spolupráci medzi európskymi aktérmi. Táto dohoda ustanovila voľný pohyb osôb a tovaru bez hraničných kontrol. K dohode sa v roku 2007 pridali aj štáty Vyšehradskej skupiny. Dnes sa v Schengene nachádza väčšina členských štátov Európskej únie.

Aj po týchto udalostiach sa Európa dokázala stabilizovať a v roku 1993 oficiálne vytvorit' zoskupenie štátov založené na vzájomnej integrácii a kooperácii – Európsku úniu. Práve tá si kladie za cieľ členské štáty združovať, pomáhať a pracovať na spoločných cieľoch, ktoré zasahujú do takmer všetkých oblastí spoločnosti – od spoločnej bezpečnostnej, sociálnej a obchodnej politiky, hospodárskej prosperity až po ochranu životného prostredia. Štáty Vyšehradskej skupiny sa stali členmi Európskej únie v roku 2004, čím sa zaviazali k dodržiavaniu a rešpektovaniu záväzkov z toho plynúcich.

Európska únia sa angažuje aj v oblasti migračnej a azylovej politiky, a to najmä v dôsledku migračnej vlny, ktorej Európa musela v roku 2015 čeliť.

Migračná kríza, ktorá vypukla v roku 2015 výrazne ovplyvnila Európu ako takú, a to najmä kvôli veľkému počtu či už ekonomických migrantov alebo utečencov. Práve táto kríza bola od obdobia po druhej svetovej vojne tým najviac znateľným presunom tak veľkého počtu ľudí do Európy. Priamo do Európy im boli otvorené dve trasy – balkánska a stredomorská. Väčšina prišla práve cez Grécko, no pre migrantov boli najlákavejšie krajiny na západe, ale aj severe Európy, teda Nemecko, Francúzsko, Švédsko či Benelux.

Kríza sa dotkla aj krajín Vyšehradskej štvorky, skupiny združujúcej štyri susedné krajiny a to Českú, Slovenskú, Poľskú republiku a Maďarsko, a to najmä vďaka svojej polohe v centrálnej časti Európy. Krajiny slúžili v mnohých prípadoch ako tranzitné krajiny, cez ktoré sa takto do Európy dostalo v rokoch 2015–2016 cez milión migrantov. Aj keď sú tieto krajiny v mnohých bodoch podobné, sú to demokratické režimy, členovia Európskej únie či Severoatlantickej aliancie, v oblasti migračnej politiky sa ich postoje mnohokrát rozchádzali. Následne nato, čo zaviedla Európska únia povinné kvóty na prijatie migrantov sa spustila vlna kritiky a následné opatrenia. Obavy tkveli najmä z narušenia princípov zastupiteľskej demokracie či inštitucionálnej rovnováhy. Slovensko a Maďarsko kvóty zásadne odmietali, dokonca predstavitelia spoločne podali žalobu proti rozhodnutiu o kvótach. Viktor Orbán, maďarský premiér, hovoril dokonca o výstavbe ďalšieho múru v Európe. Česko a Poľsko zaujali podobné stanovisko a vyjadrili nesúhlas s kvótami, a tak sa V4 ako celok stala trňom v oku únie. Spomínaná žaloba však bola Súdnym dvorom Európskej únie zamietnutá, a tak naďalej prebieha „súboj“ proti povinnosti prijímať migrantov zo strany únie. Odpoveď Európskej únie prišla v podobe žaloby na Česko, Poľsko a Maďarsko, a to za nerešpektovanie rozhodnutia o kvótach. Jednalo sa o približne 120 000 migrantov, ktorí by mali byť presídlení z najviac zaťažených štátov – Grécka, Nemecka a Talianska, do ostatných členských štátov EÚ. Útoky vo Francúzsku či Belgicku nepomohli k ukludneniu situácie ohľadne migračnej krízy, a tak sú diskusie o kvótach stále otvorené. Obavy sa sústreďujú primárne na oblasť bezpečnosti a asimilácie migrantov v európskej spoločnosti, a to vzhľadom na kultúrne zázemie či náboženstvo.

„Utečenec“ je definovaný ako jedinec, ktorý nie je schopný alebo ochotný vrátiť sa do svojej rodnej krajiny, a to z dôvodu strachu z perzekúcie na základe rasy, náboženstva, národnosti, príslušnosti k určitému etniku alebo skupine, či z dôvodu svojich politických názorov. (Peters, Besley, 2015, str. 1369) Práve títo ľudia začali v roku 2015 hufne prúdiť na európsky kontinent, a ako sa ukázalo, Európa na to nebola veľmi dobre pripravená. Ilegálne prekračovanie hraníc z krajín Blízkeho a Stredného východu začalo už v roku 2011, teda začiatkom Arabskej jari a príchodom občanov Tuniska na územie Talianska. Následne sa jednalo aj o utečencov zo sub-saharskej Afriky. Od roku 2012 bolo Grécko vstupnou bránou pre ilegálnych migrantov, a to z dôvodu rekonštrukcie plotu na grécko-tureckých hraniciach. Podľa FRONTEX-u prišlo v prvej polovici roku 2015 cez Grécko do Európy ilegálne až 132 240 migrantov. Podobný scenár postihol aj Taliansko, cez ktoré sa do Európy dostalo až 91 302 migrantov. V auguste 2015 vyčlenila Európska komisia finančný balíček pomoci vo výške 2,4 bilióna € pre Taliansko (560 mil. €) a Grécko (473 mil.€). (Park, 2015, str. 1-5)

Avšak pri migrácii v roku 2015 išlo o najmasívnejší príliv migrantov žiadajúcich o azyl od konca Druhej svetovej vojny. Migrantí prichádzali najmä z krajín Stredného a Blízkeho východu a severnej Afriky, teda krajín hlboko poznačených vojnovými konfliktmi. Cieľovými krajinami sa pre nich stalo Nemecko, Francúzsko, Veľká Británia či štáty Beneluxu, pričom pre tranzit boli najviac využívané dve trasy – balkánska trasa z Turecka a stredomorská trasa zo severnej Afriky. Vďaka svojej polohe sa stali štáty Vyšehradskej skupiny bežnými tranzitnými krajinami, spoločne s Tureckom, Srbskom či Macedónskom. Výročná analýza FRONTEX z roku 2015 odhaduje až 283 000 ilegálnych cezhraničných prechodov za rok 2014. Z geopolitického hľadiska je na vrchole rebríčka krajín pôvodu migrantov stále Sýria kvôli neustále prebiehajúceho vojenskému konfliktu. Na základe reportu New York Times bolo od roku 2011 v rámci Sýrie presídlených skoro 12 miliónov ľudí, z toho 4 milióny do zahraničia, najmä do Turecka (skoro 2 mil.), Libanonu, Jordánska, Iraku či Egypta. 12 miliónov ľudí predstavuje viac ako polovicu populácie Sýrie. (Peters, Besley, 2015, str. 1368-1370)

Medzinárodná organizácia pre migráciu (*IOM*) označila Európu za najnebezpečnejšie miesto pre ilegálnu migráciu a Stredozemné more za najnebezpečnejší spôsob prechodu do Európy. Podľa Medzinárodnej organizácie pre migráciu (*IOM*) za prvých deväť mesiacov roku 2015 ilegálne prekročilo hranice Európy až 464 000 utečencov. Z toho tvorili 39 %, a teda drvivú väčšinu utečenci zo Sýrie, za Sýriou sa umiestnili utečenci z Afganistan

a z Eritrei. Európa sa však kolektívne sústredila viac na vlastnú bezpečnosť hraníc ako na ochranu ľudských práv utečencov hľadajúcich azyl. V niektorých členských štátoch sa do popredia dostali nacionalistické a anti – imigrantské strany a rozbúrili debatu o hrozbách islamského terorizmu či kultúry v európskej spoločnosti, čoho sa konzervatívne subjekty chytili. Podľa Dublinských dohôd, ktoré vstúpili pre členské štáty EÚ v platnosť v roku 1997 a odvtedy prešli novelizáciami platí, že žiadosť cudzinca o azyl či medzinárodnú ochranu má v kompetencii iba jeden, určitý členský štát Európskej únie. Na základe revízie z roku 2013, ktoré iniciovala Európska komisia, Európsky parlament a Rada Európskej únie, musia žiadatelia o azyl zotrvať v tom štáte, do ktorého ako prvého vstúpili. V prípade že toto nariadenie porušia, budú deportovaní do daného štátu. Množstvo kompetentných subjektov považuje práve Dublinské dohody za prvý krok k jednotnej európskej migračnej a azylovej politike. Aj napriek Dublinským dohodám nebolo vo väčšine prípadov možné udržať utečencov v jednom štáte, najmä v prípade, ak mali jasnú víziu o ich cieľovej destinácii. Existujúca schengenská zóna, ktorá zlučuje územie väčšiny členských štátov Európskej únie, odstraňuje hraničné kontroly a umožňuje voľný pohyb osôb a tovaru medzi 26 členskými štátmi, situáciu nezľahčila. Nemecko sa v roku 2015 rozhodlo odstúpiť od Dublinských dohôd, a tak pozastavilo deportáciu sýrskych imigrantov do vstupnej krajiny, čím preukázalo solidaritu voči dotknutým žiadateľom o azyl v Nemecku. Následkom veľkého množstva utečencov prichádzajúcich do Nemecka v enormne krátkom čase Nemecko obnovilo hraničné kontroly na hraniciach s Rakúskom. Po Nemecku sa rozhodlo rovnako aj Slovensko, Rakúsko a Holandsko, čo vyslalo jasný signál o potrebe jednotných kvót prerozdelenia imigrantov v rámci členských štátov EÚ. Odpoveď Európskej únie na prebiehajúcu krízu bola promptná, už v septembri 2015 sa ministri členských štátov dohodli na platnom systéme kvót, kedy sa malo presídliť 120 000 migrantov medzi ostatné členské štáty, vynímajúc Grécko a Taliansko. Systém bol schválený a vychádzal z predošlého návrhu o prerozdelení, ktorý navrhoval presídlenie 40 000 migrantov z Grécka a Talianska v období dvoch rokov. Kritici sa na systém prerozdelenia pozerajú veľmi skepticky, keďže existencia schengenskej zóny tento systém prakticky na národnej úrovni neguje. Systém kvót rozpútal diskusie v radoch členských štátov, hlavne z dôvodu obáv možného nebezpečenstva, a to najmä po sérii teroristických útokov. V tejto otázke vystúpili aj štáty Vyšehradskej štvorky, ktoré neboli otázkou prerozdelenia veľmi otvorené. Mnoho expertov kladie dôraz na výraznejšiu pomoc krajinám Blízkeho východu ako je Turecko či Libanon, kam bol presídlený veľký počet

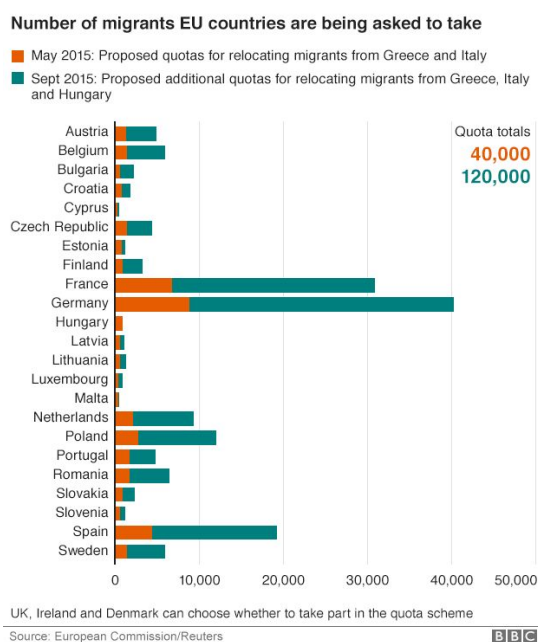
sýrskych migrantov. V roku 2016 ponúkli pomoc aj Spojené štáty americké s návrhom prijať 10 000 sýrskych migrantov a následne 30 000 migrantov v priebehu nasledujúcich dvoch rokov. Predstavitelia Európskej rady navrhovali realizáciu azylových centier priamo v kritických oblastiach Blízkeho východu a Afriky, kde by bola poskytovaná primárna pomoc a žiadatelia by mohli o azyl požiadať priamo tam, bez bezprostredného riskovania života tranzitom do Európy. V otázke ochrany utečencov sa do popredia dostávala otázka pašerákov, ktorí mali tranzit do Európy pre imigrantov zabezpečovať. V apríli 2015 bol Európskou úniou prijatý tzv. 10 bodový plán, ktorý vyzýval k snahe k zachyteniu a následnému zničeniu lodí na presun imigrantov. Upozornila nato aj Federica Mogherini, ktorá hľadala podporu v Bezpečnostnej rade OSN na použitie vojenskej sily proti pašerákovi operujúcim v konfliktných oblastiach. Podľa expertov by sa nemalo zabúdať na záujem riešenia situácie priamo v zárodku, a teda pomoc pri riešení konfliktu v Sýrii či opätovné nadobudnutie stabilnej situácie v líbyskej spoločnosti. Ak sa situácia nezlepší, Európa bude v budúcnosti čeliť veľmi podobným krízam. (Park, 2015, str. 1-8)

V otázkach právneho rámca medzinárodnej ochrany migrantov sa členské štáty EÚ dlhodobo zaviazali dodržiavať záväzky plynúce zo zákona o medzinárodných ľudských právach a právach utečencov, ktoré boli potvrdené aj v Uznesení Valného zhromaždenia OSN 69/167 z roku 2014. V tom stojí povinnosť chrániť a presadzovať ľudské práva všetkých migrantov, nehládajúc na ich postavenie. Štáty sa zaviazali poskytnúť medzinárodnú ochranu tým, ktorí utekajú pred nebezpečenstvom či stíhaním. Dohovor z roku 1951 štát zaväzuje k povinnosti poskytnúť utečencom právo pracovať, právo na vzdelanie, ubytovanie, právny systém a v neposlednom rade ochranu pred trestom za ilegálny vstup na územie. V ostatných prípadoch, kedy jednotlivci úplne nezapadajú do charakteristiky určenej v Dohovore, je taktiež garantovaná právna ochrana, no v širšom rámci medzinárodného práva. Dnes sa EÚ snaží skonsolidovať a harmonizovať procesy týkajúce sa udeľovania azylu vo všetkých členských štátoch. Problémom stále ostáva relatívne voľná ruka členských štátov v rozhodovaní o počte prijatých žiadostí o azyl, a tak aj samotní migranti si vyberajú krajiny s najviac výhodnými podmienkami. (Metcalf-Hough, 2015, str. 2-4)

Niektoré členské štáty EÚ na počiatku roka 2015, kedy migračné vlny do Európy začali naberať na intenzite, prejavili obavy o svoju bezpečnosť a ochranu svojich národných záujmov. Je potrebné zdôrazniť, že štáty Vyšehradskej skupiny nikdy

nespomenuli konkrétne osoby na úteku pred vojnou. Štáty na svojom území nechcú práve ekonomických migrantov a ako jeden z predložených argumentov bola práve nedostatočná ekonomická vybavenosť a pripravenosť na ich prijatie. V spoločnom prehlásení predsedov vlád V4 z roku 2017 jasne stojí potreba rozlíšenia ekonomických migrantov od tých, ktorí skutočne potrebujú zaistiť medzinárodnú ochranu. Tento proces by mal prebiehať v správnych centrách, ktoré nato majú potrebné vybavenie. Dozor a zodpovednosť by zato mala prebrať EÚ a samotné členské štáty. V dokumente padol návrh na riešenie migračnej krízy v mieste jej vzniku, no čo má Európa robiť s osobami, ktoré sú už tu, to tam už zmienené nie je. Štáty V4 sa hlásia k pro-aktivite v rámci hľadania efektívnych riešení, ktoré pomôžu situáciu v Európe lepšie korigovať. (Vláda, 2017)

Po vydaní rozhodnutia Európskej komisie o povinných kvótach na prerozdelenie migrantov, ktoré členské štáty zaväzovalo k pomoci Grécku a Taliansku a prijatiu migrantov v počte 40 000 osôb/ štát, sa Európa diferencovala. Počas obdobia dvoch rokov malo byť relokovaných 24 000 osôb z Talianska a 16 000 osôb z Grécka. (EUR-Lex, Council Decision (EU) 2015/1523 of 14 September 2015) V tom čase práve Slovenská republika, Česká republika, Maďarsko a Rumunsko hlasovali proti prijatiu tohto nariadenia s odôvodnením, že štáty nie sú dostatočne pripravené na takúto situáciu.



Tab. 3: Number of migrants EU countries and being asked to take, zdroj: BBC, dostupné

na: <https://www.bbc.com/news/world-europe-34329825>

V mojej bakalárskej práci by som chcela priblížiť migračné politiky jednotlivých štátov V4, ich rovnaké, ale aj rozdielne prvky a ako sa tieto politiky implementovali počas migračnej krízy spred troch rokov. Na základe vyjadrení v médiách budem porovnávať prístupy hlavných štátnych predstaviteľov nielen v kontexte Vyšehradskej štvorky, ale aj Európskej únie a nato nadväzujúceho európskeho práva a zakotvenia princípu ochrany základných ľudských práv a slobôd. Práve na základe komparatívnej, obsahovej analýzy by som chcela zhodnotiť, či sa líšila migračná a azylová politika obsiahnutá v štátnych stanovách so skutočnosťou.

Budem sa venovať trom hlavným výskumným otázkam: Ako migračná kríza v roku 2015 ovplyvnila vývoj migračnej politiky štátov V4? Ako sa od seba migračné politiky líšili v realite od zákonov? Ako sa líšili medzi sebou? Ako sa k situácii postavilo Maďarsko z hľadiska svojej hraničnej polohy?

1. Teoretický rámec

V prvej kapitole by som chcela definovať teoretický rámec mojej práce, ktorý bude predstavovať jej primárne východisko. Sústredila som sa na prístupy, ktoré do popredia kladú štát a popisujú rolu domácej politiky v tvorbe tej migračnej. Dôraz sa kladie nielen na ekonomické aspekty, ale aj na vplyv politických subjektov či záujmových skupín.

1.1. Definícia základných pojmov

Medzinárodná organizácia pre migráciu (IOM) definuje pojem migrácia ako pohyb jednotlivca alebo skupiny jednotlivcov, buď cez hranice alebo v rámci štátu. Jedná sa o populačný presun, zahrňujúci akýkoľvek ľudský pohyb, akejkoľvek dĺžky, štruktúry či dôvodov. Zahŕňa to migráciu utečencov, vysídlených ľudí, ekonomických migrantov a všetkých ostatných občanov presúvajúcich sa s akýmkoľvek zámerom, vrátane rodinného zjednotenia.

Následne je nevyhnutné definovať pojmy utečenec, migrant a azylant, keďže sú mnohokrát chybné interpretované. „*Utečenec*“ je definovaný ako jedinec, ktorý nie je schopný alebo ochotný vrátiť sa do svojej rodnej krajiny, a to z dôvodu strachu z perzekúcie na základe rasy, náboženstva, národnosti, príslušnosti k určitému etniku alebo skupine, či z dôvodu svojich politických názorov. „*Migrant*“ je definovaný ako akákoľvek osoba, ktorá sa presúva cez hranice štátov alebo v rámci hraníc jedného štátu mimo svojho zvyčajného miesta pobytu, a to bez ohľadu na jeho právny status, či je presun dobrovoľný alebo nedobrovoľný, aké sú príčiny presunu či aká je dĺžka pobytu. „*Azylant*“ je definovaný ako jedinec, ktorý hľadá azyl a ochranu pred možnou perzekúciou či nebezpečenstvom v inom ako jeho vlastnom štáte a čaká na rozhodnutie vo veci podanej žiadosti pre udelenie statusu utečenca a poskytnutia medzinárodnej ochrany. (Glossary on Migration, IOM, 2011)

1.2. Teoretické východisko

Gary P. Freeman vo svojom diele „*Modes of Immigration Politics in Liberal Democratis States*“ hlási, že migračné politiky v liberálnych štátoch sú si veľmi podobné a práve tieto podobnosti sú vše-obsažné a rozpínavé. Freeman však rozlišuje migračné politiky na tri skupiny, ktoré sú ovplyvnené odlišnými faktormi - ich vývoj sformoval odlišné prístupy či samotnú inštitucionalizáciu. Prvou skupinou sú anglicky hovoriace

spoločnosti, teda Spojené štáty americké, Kanada a Austrália. Tieto krajiny majú s otvorenou migráciou a s ňou spojené náležitosti ako regulácie, bohaté skúsenosti a ich celkový vývoj bol migráciou ovplyvnený. Práve v tomto prípade je inštitucionálny rámec otvorený expanzívnym politikám a imúnny voči náhlým výkyvom. Do druhej skupiny zaraďuje európske spoločnosti ako Francúzsko, Nemecko, Veľkú Britániu, Holandsko, Švajčiarsko, Švédsko a Belgicko. Tieto štáty zažili masovú migráciu po Druhej svetovej vojne a ich migračná politika vznikla na základoch nutných činov a dôsledkov stavu vtedajšej spoločnosti, kedy prijali utečencov s vidinou ich využitia ako pracovnej sily. Tieto politiky majú tendenciu byť prechodné a niekedy sporné. Do tretej skupiny radí Grécko, Španielsko, Portugalsko a Taliansko, štáty, ktoré sa s fenoménom migrácie stretli len v nedávnej minulosti v kontexte krízy a nutnosťou koordinácie spolupráce s Európskou úniou. Európske štáty majú podľa Freemana reálnu perspektívu stať sa liberálnymi na rozdiel od tých anglicky hovoriacich, ktoré majú svoje migračné politiky založené na ich vlastnej autenticite. Autor si kladie otázku, či je možné vytvoriť jeden vzorový model migračnej politiky, ktorý by odrážal prvky všetkých zmienených európskych demokracií. Výsledok by bol viac-menej závislý na stupni zhody medzi migračnou politikou a politikou samotnou. Freeman tvrdí, že v spoločnosti existuje zaujatosť v otázke migračnej politiky v liberálnych demokraciách, ktorá tvrdí, že oficiálne politiky majú vo zvyku byť viac liberálne ako verejná mienka a ročné príjmy vyššie ako je politicky optimálne. Podkladá to ekonomickým modelom rozhodovania, ktorý je tvorený systémami založenými na právach jednotlivca, pravidelných voľbách a súperiacimi stranami. V danom prípade je optimálnosť politiky založená na preferenciách občanov, teda voličov. V kontexte migračnej politiky a daného kritéria je optimálna migračná politika založená na preferenciách informovaného tzv. stredového voliča orientovaného na maximálny úžitok. V týchto systémoch je migračnú politiku možné najefektívnejšie analyzovať na stupni voličov, organizovaných skupín a štátnych aktérov. Aj napriek faktu, že liberálne demokracie sú vo väčšine prípadov otvorené diskusii, v niektorých prípadoch sa voliči diskusii vyhýbajú kvôli domnienke, že ich snaha o získanie informácií neprevýši náklady za ich získanie a práve k týmto prípadom radí aj migračnú politiku. Dôraz kladie na prekážky v získavaní informácií o migrácii a celkovo na proces, prostredníctvom ktorého je migrácia v spoločnosti diskutovaná. Za tu najväčšiu prekážku v diskusii o migrácii považuje jej vzácnosť a dvojzmyselnosť či nejasnosť dát, pričom dôsledky migrácie majú vo zvyku zaostávať v presnosti či konkrétnosti, najmä z dlhodobého hľadiska. Podľa autora je

v liberálnych demokraciách zložité rozvíriť debatu o migrácii, pretože mienka v spoločnosti sa javí príliš ťažko mobilizovateľná, čo by zmenila dostupnosť k relevantným informáciám. Medzi problémy autor radí aj fakt, že politické strany o migračnú politiku nejavia dostatočný záujem a nevedú diskusie, čím nepriamo zabraňujú voličom sa k tejto téme vyjadriť. Živosť konsenzu medzi politickými stranami v kombinácii s nepatrným vplyvom anti-imigračných strán znamená, že vlády do úradu nevstupujú s jasnými migračnými záväzkami. Otázka však je, v akom vzťahu sú politickí predstavitelia a organizované skupiny v medzi-volebnom období. Ukázalo sa, že najefektívnejší prístup k migračnej politike zaujali tí, ktorí zo situácie mohli profitovať. Medzi hlavné výhody patrí rozhodne pracovná sila, priemysel profitujúci z osôb bez pracovných skúseností či z rastu obyvateľstva. Na druhej strane náklady postihujú spoločnosť ako celok, a to najmä vo sfére školstva, bytovej otázky či zamestnanosti. Čo sa týka štátnych aktérov, ktorí chcú zvýšiť svoju volebnú základňu, tí budú podporovať uzavreté skupiny otvorené migrácii mimo verejnej diskusie a ignorovať nevýraznú opozíciu. Tu sa odkazuje na klientsku politiku Jamesa Q. Wilsona (1980). Anti-populistické strany hlásajú, že politici nemusia využívať rasovo, eticky či nábožensky založené obavy, aby zvýšili svoje šance. Stačí o migrácii diskutovať, no nie len zoširoka, ale legitímne. Väčšina debát sa stále sústreďuje na ekonomické aspekty, a teda kto a čo z migrácie vlastne získa, najmä pri vysokej nezamestnanosti. Aj keď je migrácia dlhodobý proces, za najviac kritické obdobie sa považuje príchod migrantov na územie štátu. (Freeman, 1995, 881 – 887)

Keď porovnáваме jednotlivé európske štáty a ich prístupy k migrácii, štáty z druhej kategórie, a teda Francúzsko, Nemecko, Veľkú Britániu, Holandsko, Švajčiarsko, Švédsko a Belgicko okúsili masovú migráciu už ako plne inštitucionalizované subjekty o Druhej svetovej vojne, kedy sa jednalo primárne o ekonomickú migráciu. Ich migračná politika je dodnes poznačená procesnými omylmi a konfliktmi s novými minoritami, ktorým museli čeliť. Najvýraznejším odkazom tej doby je fakt, že dočasné pracovné programy vyústia v trvalú migráciu a že tlak na rozvoj štátov môže stúpať, no západná Európa bude voči rozsiahlej pracovnej migrácii odolná. Toto obdobie rozvinulo skepticizmus ohľadne možností a schopností štátu postaviť sa masovej migrácii, ochrane hraníc či národných záujmov na prvom mieste. V týchto spoločnostiach je viditeľný konflikt, násilie, do popredia sa dostávajú extrémistické strany, a to aj napriek tomu, že migračné politiky sú postavené zásadne na liberálne demokratických princípoch. Po roku 1973 sa situácia vplyvom vysokej nezamestnanosti a konfliktov spojených s Moslimami v Európe zmenila

a ľudia začali pociťovať, že štát nie je schopný situáciu dostať pod kontrolu a benefity či náklady sú viac koncentrované. Z hľadiska vývoja sú najrozhodujúcejšie štáty tretej skupiny, Portugalsko, Španielsko, Taliansko a Grécko, ktoré sú považované za tzv. nové imigračné štáty a prešli zo statusu vysielajúcej krajiny na tú prijímaciu. Dôvodom zmeny bola narastajúca ekonomika, rozvoj trhu práce a samozrejme migračný tlak z okolitých krajín. Odpoveď na situáciu prišla v dvoch úrovniach. Domáci faktor predstavoval nedostatok právnych mechanizmov alebo administratívnych procesov na zvládnutie migrácie. Externý faktor znamenal úlohu Európskej únie v spoľu – rozhodovaní a vysporiadaní sa s krízou. Celkový proces predstavoval radu čiastkových a nie efektívnych pokusov o zvládnutie situácie. Impulz konať však prichádzal zo strany Európskej únie. Ich novo-vybudované migračné politiky sa dajú charakterizovať ako klasické liberálno-demokratické modely, no verejná mienka v nich nezohrávala veľkú úlohu. Aj keď sa migračné politiky v štátoch vyvíjali odlišne, Freeman predpokladá všeobecnú normalizáciu, najmä v štátoch, kde je migrácia nie úplne zakoreneným princípom. Tento proces sa však má udiť kolektívne v rámci Európskej únie, pretože len vtedy dôjde k adaptácii spoločných politik. (Freeman, 1995, 889 – 897)

Freeman sa vo svojom druhom diele „*Political Science and Comparative Immigration Politics*“ snaží podchytiť pozadie politických perspektív, ktoré ovplyvnili a stále ovplyvňujú vývoj migračnej politiky. Perspektívy vychádzajú z dvoch smerov, a to politickej ekonómie a inštitucionalizmu. Politická ekonómia je jedným z hlavným prístupov k migračnej politike, a to z dôvodu nahliadania na migrantov ako na produkčný faktor práce. Aj v prípade, že osoby nie sú na trhu práce aktívne, ich prítomnosť ovplyvňuje produkciu, spotrebu a celkové výsledky stavu spoločnosti, pričom sa predpokladá, že jedinci konajú na základe svojich potrieb a záujmov. Na základe východísk politickej ekonómie sú práve záujmy jednotlivcov hybnou silou tvorby migračnej politiky. Aj napriek všeobecne platným názorom, že každý sa má lepšie v liberálnej a demokratickej spoločnosti, v skutočnosti však stále existujú víťazi a porazení. Freeman na základe príjmov a nákladov a Wilsonovej koncepcie sformuloval štyri typy politik z hľadiska výnosov, nákladov a či sú koncentrované alebo rozptýlené. To, kam patrí migračná politika však nie je úplne zrejmé, no jej jasným cieľom je zahŕňať kontrolu hraníc, začlenenie pracujúcich na trh práce, ich postupnú integráciu atď., kedy celý postup bude postavený na rôznych druhoch migrácie v určitom čase. Freeman sa začína čím viac orientovať na populistické prvky, aj keď v jeho teórii prevláda klientsky

typ. V porovnaní s Wilsonovým podnikateľským modelom zdieľa populizmus podobné prvky, ako napríklad vysoký stupeň konfliktov, sklon k reštrikcionalizmu a situáciu, kedy sa na scénu dostávajú anti-imigračné názory. Freeman podáva konkrétne príklady, kedy sa populistické nálady aktívne rozširujú do spoločnosti a majú znateľný vplyv na verejnú mienku, v danom prípade na postoj k migrácii. Konkrétne spomína francúzsku političku a predsedníčku Front national Marine LePen, Joerga Heidera z Rakúska či kanadského politika Prestona Manninga, ktorí sa aktívne zapájali do mobilizácie skupín nesúcich myšlienky, že imigrácia bude mať škodlivé účinky na spoločnosť. Tí úspešní mali možnosť začať aktívny politický súboj medzi anti-migračnými stranami a stranami, ktoré boli pro. V tom prípade by hral populizmus akýsi prechodný mechanizmus s cieľom dosiahnutia svojich záujmov. Freeman sa odkazuje na Kesslera (1997, 1999), podľa ktorého sú cieľovým záujmom migračnej politiky pracovná sila a obchod, a preto by podľa neho mali mať najvyšší záujem o migráciu práve domáci aktéri. Viac konštruktívny prístup predstavuje teória post-industriálnej zmeny, ktorá berie do úvahy sociologické dôsledky na spoločnosť, ktoré stále zreteľnejšie odzrkadľujú posuny medzi národnými a celosvetovými opatreniami. Pracovná migrácia je hlavným znakom globalizujúcej sa ekonomiky a postoje k migrácii by mali vychádzať zo stupňa profitu z migrácie. Osoby vo vedúcich funkciách týchto organizácií budú mať v otázkach migrácie najvýraznejší záujem, takisto ako tzv. nová trieda. Autor zmieňuje nástroj, ktorý zahŕňa do rozhodovacieho procesu aj verejnosť, a to prostredníctvom vytvorenia lokálnej väčšiny, ktorá bude chcieť zmeniť aspekty migračnej politiky a politici na úrovni štátu budú nútení na ich požiadavky reagovať. (Freeman, 2000, str. 1-6)

Na rozdiel od prístupu politickej ekonómie sústredzujúcej sa na ľudský kapitál, inštitucionalizmus kladie do popredia ľudské práva a hodnoty. Spomína pojem „*embedded liberalism*“, ktorý plne rozvinul J.F. Hollifield (1992, 1998;) a aj napriek jeho všeobecnosti, ukazuje určitú mieru závislosti, no hlavne predstavu o vývoji politiky naprieč štátmi. Freeman sa sústreďuje na potreby migračnej politiky, na úlohu štátu v nej a kladie si otázku, do akej miery môžu politickí aktéri nezávisle vystupovať v rámci spoločenských konvencií. Primárnym zámerom štátu a jeho následných rozhodnutí ostáva jeho špecifický záujem. Štát, ktorý je plne nezávislý a neriadi sa záujmami skupín, je schopný adaptovať aj viac ako jednu migračnú politiku. Miera nezávislosti štátu ovplyvní aj rozhodovací proces na jeho počiatkoch. (Freeman, 2000, 6-8)

2. Vyšehradská skupina

Cieľom druhej kapitoly je priblížiť vývoj Vyšehradskej skupiny od jej vzniku až po súčasnosť a vyzdvihnúť udalosti, ktoré ju formovali. V druhej časti sa budem venovať strategickým cieľom V4 do budúcnosti.

2.1. Vznik a vývoj Vyšehradskej skupiny

Po roku 1989, ktorý bol pre mnoho krajín, ktoré okúsili silu socializmu, prelomový, sa dané štáty snažili opäť nadobudnúť stratené slobody a znovu vytvoriť pevné základy právneho štátu. Nadišiel čas na kultivovanie nielen vnútornej situácie v štátoch, ale najmä na budovanie a rozvoj zahraničných stykov s ostatnými ako základný pilier udržania stability. Na druhej strane prítomnosť a vplyv Sovietskeho zväzu (ZSSR) stále rezonoval v európskom prostredí. Cieľom dotknutých štátov naďalej ostávalo získanie slobody založenej na demokratických princípoch, ktoré idú ruka v ruku s prosperujúcim ekonomickým prostredím, ktoré v tej dobe výrazne absentovalo. Ako efektívny nástroj pokroku vystupovala práve Vyšehradská skupina (taktiež nazývaná *Vyšehradská štvorka*), ktorá sa začala formovať v roku 1990 ako skupina troch stredoeurópskych krajín, Poľska, Maďarska a Československa. Novovytvorená formácia mala v otázkach zahraničnej politiky mnohokrát veľmi zhodný postoj, a teda snahu zbaviť krajinu zbytkov predchádzajúceho a v tej dobe už chátrajúceho režimu. Otázkou však ostávalo, ako to čo možno najefektívnejšie dosiahnuť, či užšou spoluprácou s medzinárodnými organizáciami ako Severoatlantická aliancia (NATO), vstupom do Európskeho spoločenstva (ES) a pod. Prvým a hlavným krokom bolo postupné uvoľňovanie väzieb na Sovietsky zväz, a to v oblasti ekonomiky, armády, či rozpustenie Rady vzájomnej hospodárskej pomoci (RVHP). V rámci procesu stabilizácie sa štáty V4 postupne začlenili do Rady Európy a preukázali záujem o členstvo v Európskom spoločenstve, Európskom združení voľného obchodu (ESVO), NATO či ZEU, ako záruka budovania vzťahov v severoatlantickom kontexte. Pre Poľsko predstavovalo primárny záujem ochrana a zaistenie jeho západnej hranice – práve preto Poľsko stálo na strane znovu-zjednotenia Nemecka. Jednanie „dva plus štyri“ a následná zmluva s rovnomenným názvom fakticky ukončila európske usporiadanie po 2. svetovej vojne a objasnila mnoho doposiaľ nevyjasneného, hlavne čo sa týkalo otázky Nemecka. Z diania profitovalo najmä Poľsko, keďže malo právne zaistenú

hranicu, a to s oboma nemeckými štátmi. Sľubnú vzájomnú spoluprácu neskôr deklarovala aj mierová zmluva so Spolkovou republikou Nemecko (*SRN*). (Lukášek, 2010, str. 11-15)

Práve konečné usporiadanie hraníc, vzájomných vzťahov a samotné zjednotenie Nemecka viedlo k stabilizácii situácie v Európe a čo je dôležitejšie, k maximálnemu oslabeniu moci Sovietskeho zväzu. Československo preferovalo zmenu v zahraničnej politike, kde primárny impulz prichádzal od prezidenta Václava Havla, ktorý sa stal symbolom nasledujúcich udalostí. Nepochybne je potreba zmieniť aj narastajúcu politickú úlohu novej strany – Občianskeho fóra (*OF*). Situácia vo vnútri Vyšehradskej skupiny posilnila postavenie disidentov, ktorí sa zo dňa na deň dostali na spoločenské výslnie. Havlova iniciatíva o kooperácii troch strán (tzv. trilaterálna koncepcia návratu do Európy) predstavovala úplne nový pohľad na to, ako zmeniť usporiadanie v Európe, ako ju poznali. Československo sa chcelo aktívne angažovať v rámci štruktúr európskych a samozrejme aj transatlantických, no muselo tíšiť poľskú eufóriu z návrhov o vytvorení spoločnej konfederácie medzi ČSFR a Poľskom. Maďarsko, na rozdiel od Poľska zastávalo trochu opatrnejší a uzavretejší postoj. Čo však všetky subjekty spájalo bola priama orientácia na európske štruktúry, svojich susedov a myšlienku rozvoja regionálnej spolupráce, z ktorej budú vyplývať určité benefity pre všetky strany. Pričom orientácia na NATO predstavovala prvý ťah ešte pred Varšavou a samotnou európskou integráciou. Práve táto koncepcia položila základy vzniku Vyšehradskej skupiny. (Lukášek, 2010, str. 15-18)

Vyšehradská skupina spoločne so Stredoeurópskou iniciatívou a Stredoeurópskou dohodou o voľnom obchode (*CEFTA*), každá jedna ako súčasť nanovo vybudovaného európskeho systému. Vyšehradská skupina nezapadala do klasickej definície medzinárodnej organizácie – nemala stále inštitucionálne zastúpenie a jej snahou bolo vybudovanie efektívnej politickej entity, ktorá zabezpečí všetky aspekty, ktoré v tom čase v spoločnosti chýbali, a to dôveru v systém a pocit bezpečia. Iniciatívu prebral Václav Havel, ktorý zastával myšlienku vzájomnej spolupráce, ktorá však nebola rozhodne úplne nová. Diskusie o funkčnom spojení stredoeurópskeho priestoru kolovali už v období aktívnych disidentov, napríklad vo forme Česko-poľskej solidarity, a práve tieto aktivity ich výrazne posunuli na spoločenskom rebríčku. Na druhej strane sa scelila predstava troch štátov Vyšehradu o spoločnej integračnej stratégii do európskych a bezpečnostných štruktúr. (Lukášek, 2010, str. 18-20)

Medzi ďalšie udalosti, ktoré formovali vývoj Vyšehradskej skupiny a Európy ako takej bolo zasadnutie KBSE v Paríži, ktorej sa zúčastnili zástupcovia členských štátov

NATO a Varšavskej zmluvy a výstupom bola „Zmluva o znížení konvenčných ozbrojených síl v Európe“, „Spoločné prehlásenie dvadsiatich-dvoch štátov o konci studenej vojny“ a následný podpis „Charty pre novú Európu“, čo znamenalo nové európske prerozdelenie a počiatky ešte užšej vzájomnej spolupráce. Štáty V4 efektívne fungovali najmä na diplomatickej úrovni v rámci vyjednávania so Sovietskym zväzom. Veľká časť spoločných aktivít skupiny bola možná len pod podmienkou zániku Varšavskej zmluvy ako socialistického vojenského výdobytku, tá zanikla 1. júla 1991 podpisom šiestich predstaviteľov členov paktu. V4 bola stále viac a viac aktívna, dokonca vydáva „Spoločné prehlásenie ČSFR, Maďarska a Poľska k pomoci novo nezávislým štátom“, ktoré venovalo pozornosť primárne oblastiam týkajúcich sa pomoci v oblasti humanitárnych a naliehavých potrieb, tj. potravín, liekov, programov technickej pomoci, teda vytvorenie efektívnych politických, sociálnych a ekonomických mechanizmov a najmä premeny ľudí a ich myslenia, čo predstavuje rekvalifikáciu a odlišné zaradenie. Konsenzus panoval aj v otázke budúceho smerovania Vyšehradskej skupiny v kontexte budúcej integrácie. V rámci udržania efektivity sa mali predstavitelia štátov stretávať jedenkrát za rok, pričom operatívne stretnutia ostatných predstaviteľov sa budú konať dvakrát ročne. Kooperácia sa presunula aj na vyšší level, kedy zástupcovia štátov, veľvyslanci spolupracovali aj na medzinárodnej úrovni skrze medzinárodné inštitúcie a zhodné postoje spoločne prezentovali. Vzťahy medzi aktérmi Vyšehradu neboli vždy len bezproblémové a mnohokrát sa štáty v názoroch a predstavách nezhodovali. Medzi najviac diskutované témy patrila zóna bez ciel či navrhovaná skupinová prihláška do Európskeho spoločenstva. V otázke spoločnej ekonomickej stratégie sa častokrát stávalo, že jednotlivé štáty skončili so sledovaním vlastných hospodárskych záujmov a reforiem, a práve to patrilo zo začiatku ku hlavným kameňom úrazu spolupráce. Aj napriek efektívnemu vstupu do európskeho prostredia ako plne funkčného objektu, rivalita niektorých subjektov bola často viac ako zreteľná – týkalo sa to najmä Poľska a Maďarska. O možnom rozšírení V4 sa veľmi neuvažovalo, do popredia sa kládlo utužovanie vzťahov na báze stredoeurópskej iniciatívy. (Lukášek, 2010, str. 21-24)

Po stabilizácii situácie sa činnosť Vyšehradskej skupiny ustálila a skupina sa stala platným členom na medzinárodnom poli, kde vystupovala aktívne a prevažne jednotne. Dňa 15. februára 1991 bola podpísaná „Deklarácia o spolupráci Českej a Slovenskej republiky, Poľskej republiky a Maďarskej republiky na ceste európskej integrácie“ (taktiež nazývaná Vyšehradská deklarácia), ktorá deklarovala nasledovné princípy:

- obnovenie štátnej suverenity, demokracie a slobody
- čo najrýchlejšia likvidácia pozostatkov totalitných prvkov predchádzajúceho režimu
- vybudovanie pluralitnej parlamentnej demokracie
- vytvorenie liberálneho ekonomického systému s dôrazom na princípy trhového hospodárstva
- zapojenie do európskeho hospodárskeho, politického, bezpečnostného a právneho systému

Začiatkom septembra 1991 boli v Krakove podpísané dva dôležité dokumenty, a to „Krakovské prehlásenie ministrov zahraničných vecí o vzťahoch s Organizáciou Severoatlantickej zmluvy“ a „Krakovská deklarácia“, ktorých cieľom bolo konkrétnejšie vymedziť, čo si kládla za cieľ Vyšehradská deklarácia. Debaty sa stále koncentrovali okolo pripojenia štátov V4 k medzinárodným subjektom ako ES či NATO, no na začiatku 90. rokov samotný vstup sa stále vzdŕaľoval. V otázke bezpečnosti bolo členstvo v NATO stále väčšou prioritou. Po rozpade ČSFR sa situácia trochu skomplikovala a oslabilo sa postavenie oboch krajín. Oba štáty museli riešiť vlastné problémy, opäť si vybudovať stabilné prostredie a miesto na európskej scéne, nehovoriac o znovu podávaní žiadostí na prístup do Európskeho spoločenstva, čo samozrejme veľmi spomalilo funkčnosť V4 a jej plánov do budúcnosti, a tak sa činnosť V4 v období od roku 1993 do 1995 pozastavila, kedy medzi štátmi V4 vládli pomerne napäté vzťahy a každý sa sústreďoval na vlastné záujmy a riešenie vnútornej situácie, spoločné ciele šli na tento čas bokom. V roku 1997 sa o obnovení V4 začalo opäť seriózne diskutovať, a to v kontexte vstupu do NATO a EÚ, pri ktorom boli subjekty spolu omnoho silnejšie. V roku 1998 boli znovu obnovené politické vzťahy medzi krajinami V4. Budúci vývoj V4 potvrdil prijatý „Obsah vyšehradskej spolupráce“, ten predstavil jasnú víziu jednotnej V4. (Lukášek, 2010, str. 33 - 82)

2.2. Strategické ciele a spolupráca Vyšehradskej skupiny

Pod vznik Vyšehradskej skupiny sa podpísala idea spoločných vízií nielen pre tieto štyri krajiny, ale aj pre stredoeurópsky región a možné benefity vyplývajúce zo vzájomnej spolupráce v kľúčových oblastiach. Medzi hlavné ciele novovzniknutej Vyšehradskej skupiny po roku 1989 patrila spoločná spolupráca na tvorbe efektívneho prostredia v Európe po páde predošlého režimu a taktiež aktívne zapojenie sa do integračných

procesov do väčších medzinárodných štruktúr ako Severoatlantická aliancia či Európska únia, čo sa z globálneho hľadiska aj naplnilo – všetky štyri krajiny V4 sú platnými a aktívnymi členmi oboch spomínaných organizácií. Spoločné aktivity v rámci rozpustenia Varšavskej zmluvy, RVHP a jednotný postoj k ZSSR vyvolali pozitívne reakcie zo strany Spojených štátov amerických či Severoatlantickej aliancie, keďže to len potvrdzovalo fakt, že spolu sú tieto štyri krajiny silnejšie a efektívnejšie. Postupom času sa do popredia dostala otázka spoločného smerovania bezpečnostnej a zahraničnej politiky, čo vyústilo v spoločnú snahu o čo najrýchlejšie začlenenie do EÚ a NATO ako garantov stability v stredoeurópskom priestore. Krajiny V4 skoordinovali svoje sily na spoločnej ceste, a to najmä v rámci prípravy spoločných stanovísk, aktivít a postojov. Práve v tom čase, teda v roku 1991 fungovala V4 veľmi efektívne. V roku 1997, kedy prebiehal prípravný proces (v tom čase tam figurovalo len Česko, Maďarsko a Poľsko, Slovensko sa pripojilo neskôr) boli vytvorené tzv. pracovné skupiny, ktoré mali za úlohu koordinovať jednotlivé kroky. Jednalo sa o skupiny ako skupina pre riadenie ľudských zdrojov, spoluprácu v oblasti logistiky, skupina k obranným stratégiám a vojenským doktrínam alebo v oblasti vyzbrojovania. Čo sa však veľmi osvedčilo bola spolupráca na úrovni diplomacie, a teda ministrov zahraničných vecí. Podobne to prebiehalo aj v integračnom procese do Európskej únie, kde zohrala Vyšehradská skupina aktívnu úlohu, a to nielen na úrovni diplomatickej. V4 pomáhala hospodársky a ekonomicky, a to otvorením trhu pre ostatné členské štáty únie. Plusom bol aj vcelku rýchly prechod k demokratickému usporiadaniu v spoločnosti. (Lukášek, 2010, 33-82)

Rok 2000 a vznik Medzinárodného Vyšehradského fondu (*IVF*) zmenil inštitucionálne smerovanie skupiny, keďže do tej doby bola Vyšehradská skupina skôr regionálnou iniciatívou bez formálneho právneho ukotvenia. Medzinárodný Vyšehradský fond zmenil status quo, no nie samotné fungovania skupiny, a to aj bolo jeho cieľom – posilnenie občianskej dimenzie. IVF stále ostáva jedinou inštitúciou V4, čo značí absenciu akéhokoľvek rozhodovacieho orgánu a tým pádom slabú inštitucionálnu úroveň. Tento aspekt rozhodne nemusí predstavovať slabinu V4, tá reaguje flexibilne a vie sa rýchlo prispôbiť náhlym zmenám. Štáty sa môžu viac koncentrovať na spoločné záujmy a nie nutne hľadať kompromisy. Vyšehradská skupina spolupracuje v štyroch primárnych dimenziách: politická spolupráca, spolupráca na úrovni EÚ, sektorová spolupráca a spolupráca so štátmi mimo V4. Politická spolupráca je stále považovaná za hlavný pilier fungovania V4, keďže prispela k ustáleniu situácie spoločnosti v strednej Európe. V otázke

spolupráce na európskej úrovni si V4 vytvorilo efektívny mechanizmus – pravidelné stretnutia zástupcov EÚ sa konajú pred summitmi EÚ. Migračná kríza otriasla Európou, štáty začali prehodnocovať a hájiť vlastné, primárne bezpečnostné a ekonomické záujmy. Aj napriek odlišným perspektívam v otázkach regionálnej spolupráce sa všetky štyri krajiny V4 zhodujú v jednom, a to v dôležitosti vzájomnej spolupráce. Veľký význam má V4 práve pre Slovensko, ktorému členstvo pomohlo najmä v ekonomickej oblasti – V4 je pre Slovensko významnejším partnerom ako napríklad Nemecko. Štáty sú však činné aj samostatne, a to v mnohých strategických projektoch. Slovensko, Česko a Maďarsko sa angažujú v tzv. Dunajskej stratégii a Poľsko je súčasťou Baltickej stratégie. Medzi spoločné ciele V4 do budúca patrí rozhodne kohézna politika, keďže štáty V4 stále z tejto oblasti neprofítujú. Stále však nie je isté, ako bude kohézna politika po roku 2020 potenciálnom odchode Veľkej Británie z EÚ vyzeráť. Dôraz sa kladie na klimaticko-energetický balíček, ale vo viac konzervatívnom a ochrannom zmysle a na energetickú bezpečnosť, kde štáty V4 podporujú jednotný energetický trh a Energetickú úniu. Do budúca sa chce V4 profilovať jasne, a to prostredníctvom tzv. ‘trikrát nie’, čo znamená nie ďalšej inštitucionalizácii, nie rozširovaniu skupiny a nie spomaleniu a stagnácii vzájomnej spolupráce. (Strážay, 2018, str. 163–174)

Ani po vstupe štátov V4 do NATO a EÚ kooperácia na danej úrovni neskončila. Vyšehradská skupina aj naďalej aktívne spolupracuje a v mnohých aspektoch zdieľa rovnaké názory. Avšak ani vo V4 to nie je úplne ideálne, ako sme to mohli spozorovať po migračnej kríze z roku 2015, kedy sa názory aktérov v mnohom diametrálne rozchádzali.

2.3. Európsky politický azylový rámec

Spoločná európska vízová, azylová a migračná politika predstavuje základ fundamentálneho práva Európskej únie, ktoré platí pre všetky členské štáty rovnako a taktiež vymedzuje aktérom práva a povinnosti. Aj napriek tomu, že význam pojmov migrant a utečenec sú mnohokrát mylne interpretované, európske právo ich zadefinovalo a rozdelilo do dvoch kategórií, a podľa ktorých sa k daným prípadom aj pristupuje. V zásade všetky európske smernice týkajúce sa azylovej politiky odkazujú na jednu hlavnú oblasť, a tou sú ľudské práva a ich ochrana. Na druhej strane migračná politika má trocha širší záber – a to napríklad bezpečnosť, ekonomická prosperita a nadväzovanie vzťahov s ostatnými aktérmi. Komplexná definícia a orientácia azylovej politiky prešla určitým

vývojom, počas ktorého sa jednotlivé smernice museli efektívne adaptovať do európskeho práva. Medzi najdôležitejšie míľniky vývoja patrila Charta základných práv EÚ, Deklarácia práv dieťaťa prijatá v roku 1989 Spojenými národmi či Európska deklarácia na ochranu ľudských práv a základných slobôd z roku 1950. Všetky tieto dokumenty pomohli nasmerovať spoločnú európsku azylovú politiku. Z hľadiska kompetencií disponuje mnohými právami, napríklad inštitút jednotného azylového statusu, doplnkovou ochranou, pravidlami pre azylové opatrenia alebo Dublinským systémom regulujúcim kompetencie členských štátov únie v rámci otázok medzinárodnej ochrany. Na druhej strane, migračná politika sa skôr sústreďuje na tú normatívnu stránku, a teda podmienky pre legálny vstup na územie, postavenie migrantov a hlavne opatrenia voči ilegálnosti. Čo spája obe politiky dohromady je inštitút zjednotenia rodiny, ktorý platí aj pre migrantov a azylantov. Celý koncept migračnej a azylovej politiky EÚ je zastrešený zmluvou a princípom solidarity a hlavne rozdelením zodpovednosti medzi členov. (Bečka et al., 2017, str. 32–34)

V roku 2015 bola Európskou úniou prijatá tzv. Európska migračná agenda. Tá mala za cieľ vytýčiť hlavné ciele týkajúce sa migrácie, hraníc a azylu. V porovnaní s ostatnými dohodami sa táto líšila, pretože po prvýkrát bola jednotná politika uzavretá medzi dvomi inštitúciami, ktoré mali byť komplexné a zahŕňať škálu politík na domácej a zahraničnej úrovni. Bolo vytýčených šesť krátkodobých cieľov, ktoré sa nakoniec ukázali ako stredne-dobé. Agenda obsahovala aj štyri kľúčové piliere pre migračnú politiku EÚ, a to zníženie motívov k smerujúcich k migrácii, efektívnu hraničnú správu, povinnosť Európy poskytnúť ochranu a nová politika legálnej migrácie. (Carrera et al., 2015, str. 3-4)

3. Česká republika

V tretej kapitole mám za cieľ priblížiť migračnú a azylovú politiku Českej republiky, jej základné princípy a realizáciu v praxi. Následne zanalyzujem štatistiky ilegálnej migrácie z roku 2015 a postoje českých politických predstaviteľov na povinné kvóty.

3.1. Migračná politika Českej republiky

Česká migračná a azylová politika by sa dala charakterizovať veľmi podobne, ako tá európska, pretože v mnohom predstavuje práve implementáciu a prevzatie európskych princíпов. Cieľom ostáva podporovať riadenú legálnu migráciu a naopak zabraňovať a obmedzovať tú ilegálnu, čo znamená posilnenie hraníc štátu či posilnenie schengenského priestoru. (Ministerstvo vnútra České republiky, 2019)

Garancia práva na azyl je zakotvená v článku č.43 Charty základných práv a slobôd Českej republiky. Azyl je však garantovaný tým jedincom, ktorí sú prenasledovaní či obmedzovaní vo svojich právach, no azyl môže byť v určitých prípadoch aj odmietnutý. Vo všeobecnosti je však Česká republika zaviazaná medzinárodnou zmluvou a je povinná poskytnúť azyl vo väčšine prípadov. Právne zakotvenie nájdeme v zákone č. 325/1999 Zb. zákonov, ktoré v sebe zahŕňa európsku legislatívu. Primárne jedná o podmienkach vstupu občanov z krajín tretieho sveta a podmienkach pre azylantov užívajúcich ochranu v Českej republike. Taktiež rieši pravidlá týkajúce sa garancie či zamietnutia medzinárodnej ochrany, práva a povinnosti žiadateľov o azyl, pravidlá a proces integrácie či prostriedky potrebné k procesu. Česká republika je stále považovaná za viac tranzitnú krajinu než za cieľovú destináciu ľudí hľadajúcich azyl. Občania, ktorí prídu do Českej republiky a zažiadajú o rozšírenie medzinárodnej ochrany. O tom následne rozhoduje Ministerstvo vnútra Českej republiky podľa Zákona o azyle. Žiadatelia prejdú podrobným procesom, od odobratia odtlačkov prstov až po premiestnenie do rezidenčných zariadení, kde čakajú na rozhodnutie. Na pobyt na území republiky je potrebný súhlas. Ministerstvo vnútra má právo obmedziť práva na slobodu pohybu. Existuje tiež cudzinecký zákon, ktorý je aplikovaný v prípade že Česká republika nie je v kompetencii za prijímací či rozhodovací proces alebo ak bola žiadosť o azyl alebo o ochranu zamietnutá. Je nevyhnutné zmieniť zákon č. 221/2003 Zb. zákonov o dočasnej ochrane cudzincov. Tento zákon je aplikovaný v situácii, kedy je dočasná ochrana ustanovená na základe rozhodnutia Rady, a to

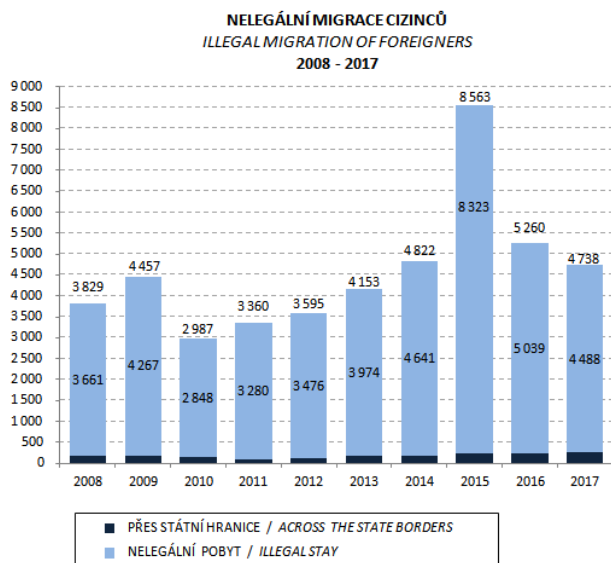
najčastejšie v prípadoch hromadnej migrácie z dôvodu vojnového konfliktu či živelných katastrof. (Bečka et al. 2017, str. 34–38).

V otázke stratégie Českej republiky v oblasti azylovej a migračnej politiky je prioritou integrácia cudzincov, a to prostredníctvom novej Koncepcie integrácie cudzincov a Štátneho integračného programu. Výraznejšie sa majú podporovať podporné centrá, dôraz sa kladie na väčšiu informovanosť nielen cudzincov, ale aj občanov Českej republiky v otázkach migrácie. Čo sa týka nelegálnej migrácie, cieľom je ju minimalizovať a efektívnejšie implementovať tzv. návratovú politiku, a to nielen v kontexte migrácie, ale aj čoraz viac rozšírenému obchodovaniu s ľuďmi. Česko chce pomáhať utečencom aj za hranicami vlastného štátu a práve tam je potreba utuženia vzťahov s ostatnými členskými štátmi EÚ, aby sa podobným prípadom dalo do budúca vyhnúť. Prioritou ostáva voľný pohyb v rámci únie a schengenského priestoru a podpora legálnej migrácie, ktorá je pre štát ako taký prospešná. Ďalším krokom je efektívne a zodpovedné plnenie záväzkov plynúcich z medzinárodných zmlúv a aktívna participácia na debatách týkajúcich sa zlepšenia nielen momentálnej situácie, ale aj stratégie do budúca (Ministerstvo vnútra České republiky, 2019)

3.2. Analýza a porovnanie štatistík

V roku 2015 sa na území Českej republiky výrazne zvýšil počet ilegálnych migrantov, a to až o 77,6 % v porovnaní s minulým rokom. Polícia zadržala až 8 563 subjektov, ktorí ilegálne prekročili hranice. Najvýraznejší nárast v počtoch bol zaznamenaný v mesiacoch júl až september, v októbri už čísla začali postupne klesať. Čo sa týka štátnej príslušnosti, drvivá väčšina prichádzala z krajín tretieho sveta (až 98,1%), a teda Sýrie (24,7 % z celkového počtu občanov krajín tretieho sveta), Ukrajiny (14,9 %) – tí však väčšinou na územie štátu vstupujú legálne, nasledujú občania Kuvajtu (7,2 %), občania Afganistanu (7,1 %) a na poslednom občania Iraku (4,9 %). V porovnaní s ostatnými rokmi sa zvýšil počet ilegálnych migrantov prichádzajúcich najmä zo Sýrie, Afganistanu, Iraku či Pakistanu. Česko sa však v danom prípade nestalo krajinou, kde by migranti žiadali o azyl, ale len tranzitnou krajinou na ceste do Nemecka či štátov Škandinávie. Tieto osoby, ktoré boli políciou zadržané boli následne v rámci Dublinských kritérií poslané do krajín, kde o azyl požiadali. Čo sa týka vyhostenia, v roku 2015 bolo vydaných až 3 009 rozhodnutí o správnom vyhostení a až v 1 013 prípadoch bol vydaný trest vyhostenia zo strany súdov. Po migračnej vlne v roku 2015 sa situácia opäť upokojila

a čísla sa opäť dostali na priemerné hodnoty. (Policie České republiky a Český statistický úřad, 2016)



Tab. 1: Nelegální migrace cizinců, 2008 – 2017, zdroj: ČSÚ, dostupné na:

https://www.czso.cz/csu/cizinci/2-ciz_nelegalni_migrace

3.3. Postoj politických predstaviteľov k povinným kvótam na relokáciu migrantov

Vtedajší český premiér Bohuslav Sobotka sa po vydaní rozhodnutia Európskej komisie o povinných kvótach vyjadril jasne. Sobotka striktne odmietol akceptovanie povinných kvót na prerozdelenie azylantov naprieč členskými štátmi. Odmietal akýkoľvek pokus o aplikáciu trvalého či dočasného prerozdeľovacieho mechanizmu. Vyjadril nádej, že aj keď bude Česká republika prehlasovaná, nebude zavedený žiaden efektívny nástroj na realizáciu tohto procesu. Sobotka hovorí o možnom výsmešnom výsledku, keďže je nereálne udržať osoby v krajine, do ktorej nikdy nechceli prísť. (Lopatka, Muller, 2015) Následne vo svojom komentári zdôrazňuje fakt, že aj napriek tomu, ako Česká republika v otázke kvót hlasovala, Európa čelí vážnejším problémom, ktoré musí riešiť spoločne a vzájomne rešpektovať svoje argumenty. (Vláda České republiky, 2015)

K otázke povinných kvót sa vyjadril aj vtedajší zástupca premiéra a minister financií Andrej Babiš, ktorý len potvrdil predchádzajúce Sobotkovo stanovisko. Vyjadril sa, že na území Českej republiky si neželá ani jedného migranta, a to ani dočasne. Babiš má vo

svojom stanovisku jasno, a to že pri každom prípadnom pokuse o prijatie migrantov na základe kvót bude striktno odporovať premiérovi Sobotkovi. (Muller, 2016)

V júni 2017 sa premiér Sobotka vyjadril, že Česká republika stále odmieta prijatie povinných kvót. Zmieňuje, že má Česko pripravené argumenty, ktorými podporí svoje stanovisko, a to aj napriek kroku Európskej komisie, ktorá zahájila súdny proces za porušenie zákonov EÚ. Vláda ČR nie je ochotná podieľať sa na redistribúcii či na akceptácii povinných kvót. Sobotka vyhlásil, že je prípravný na debatu s predstaviteľmi EÚ a na obhajobu postavenia Českej republiky, taktiež sa vyjadril, že neverí, že práve povinné kvóty sú tou správnou cestou, ktorou by sa mala Európska únia uberať. (Prague Monitor/ČTK, 2017) Medzi českými politickými elitami boli aj politici, ktorí postoj Česka ku kvótam kritizovali. Medzi nich patril napríklad Jiří Dienstbier alebo Michaela Marksová Tominová, ktorí zastávajú názor, že Česká republika by nemala tomuto nariadeniu brániť. (Aktuálně.cz, 2017) V júni 2017 sa Európska komisia rozhodla podniknúť právne kroky namierené proti Českej republike, Poľsku a Maďarsku, a to za nerešpektovanie rozhodnutia o relokácii utečencov aj napriek právoplatnosti a potvrdeniu rozhodnutia Európskym súdnym dvorom. (European Commission, 2017) Babiš, ktorý sa stal po voľbách v roku 2017 novým premiérom si za svojim prvotným stanoviskom stál a verejnosť uistoval, že Česko už v tejto otázke prehlasované nebude a sústredoval pozornosť na hľadanie podpory. V roku 2017 prijalo Česko 14 utečencov s podmienkou, že už žiadnych iných neprijme. (Houska, Aktuálně.cz., 2017)

4. Slovenská republika

V nasledujúcej kapitole je mojím cieľom priblížiť migračnú a azylovú politiku Slovenskej republiky, ako sa vyvíjala a aké sú jej ciele do budúca. Následne rozoberiem migračné štatistiky z roku 2015 a postoje slovenských politických predstaviteľov na povinné kvóty.

4.1. Migračná politika Slovenskej republiky

Po roku 1993 a osamostatnení Slovenskej republiky sa vízie do budúca presunuli smerom ku vstupu do Európskej únie. Vývoj azylovej a migračnej politiky Slovenska sa niesol v duchu európskych ideí a medzi kľúčové dokumenty vývoja patrili Zákon o azyle 480/2002 Zb. zákonov a Zákon o pobyte cudzincov 404/2011 Zb. zákonov. Prvý spomínaný zákon mal za úlohu všeobecne definovať otázky azylu, práva a povinnosti žiadateľov a podmienky na povolenie pobytu na území Slovenska. Zákon o pobyte cudzincov bol už viackrát doplnený, za najpodstatnejší dodatok sa považuje zmienka prechodu hraníc, dozoru nad hranicami a taktiež vymedzenie podmienok na povolenie pobytu. Všetky zmeny boli podmienené snahou priblížiť a zjednotiť slovenský právny rámec s tým európskym. Je potrebné spomenúť Zákon o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností, ktorý bol prijatý v roku 2017. Predseda Národnej rady Slovenskej republiky Andrej Danko prehlásil, že zákon má slúžiť v boji proti islamizácii v krajine. Prvým uceleným dokumentom prezentujúcim stratégiu Slovenska v oblasti migrácie bol Koncept migračnej politiky SR na obdobie rokov 2005–2010, ktorý odkazoval na naplňovanie štátnych záujmov, rovnako ako na harmonizovanie slovenských záväzkov v rámci EÚ. Ďalším krokom boli Konceptuálne plány migračnej politiky SR na obdobie rokov 2011–2015, v ktorom sa dôraz kladie na úlohu medzinárodných inštitúcií a na dôležitosť Európskej únie. V otázke perspektívy do roku 2020 sa Slovensko prejavilo ako pripravené a ochotné spolupracovať na ucelení a harmonizácii spoločných stratégií. Medzi hlavné ciele patrí tvorba podmienok v otázkach legálnej migrácie, väčší dôraz na ochranu hraníc a boj proti ilegálnej migrácii a pomoc k vybudovaniu spoločného európskeho azylového systému. Čo sa týka inštitucionálneho rámca, otázkami migrácie sa zaoberá Ministerstvo vnútra, Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí a Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Dôležitú úlohu

zohráva Migračný úrad, ktorý spadá pod Ministerstvo vnútra SR a rozhoduje o poskytnutí azylu či ochrany. Projekty sú podporované z Fondov EÚ, úrad úzko spolupracuje s Úradom vysokého komisára OSN pre utečencov (UNHCR) a s Medzinárodnou organizáciou pre migráciu. Taktiež je viditeľný pokrok v otázkach ochrany hraníc a nelegálnej migrácie. Na tvorbe efektívnej migračnej a azylovej politiky spolupracuje aj Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí v spolupráci s jednotlivými veľvyslanectvami v otázke víz. (Bolečekova, Olejarova, 2017, str. 198-201)

Stratégia migračnej politiky Slovenskej republiky do roku 2020 má jasný smer, a to najmä podporu legálnej migrácie a následnú integráciu žiadateľov do spoločnosti. Slovensko, ako členom nielen Európskej únie, ale aj mnohých iných medzinárodných organizácií, chce podporovať iniciatívu vytvorenia spoločnej a najmä efektívnej migračnej politiky. Medzi prioritami ostáva riadená ekonomická migrácia, ktorá by mala pozitívne ovplyvniť vývoj hospodárstva štátu, kde je pracovná sila zo zahraničia, čím ďalej tým viac požadovaná. Do popredia sa nutne musí dostať zefektívnenie samotného prijímacieho a vízového procesu, jazyková gramotnosť zamestnancov štátnej správy a primárne vymedzenie jasných pravidiel ako pre vstup na územie štátu, tak aj na trh práce. Ďalším nutným bodom je samotná integrácia, kde chce Slovensko sústrediť svoju činnosť na plnú integráciu a akceptáciu realít Slovenskej republiky migrantmi. Tým chce Slovensko zabrániť vytvoreniu separovaných komunit migrantov a práve naopak, pomôcť im začleniť sa nielen do spoločnosti samotnej, ale aj do vzdelávacích, pracovných, kultúrnych či politických procesov. V rámci integrácie je potrebné klásť dôraz na efektivitu samotného procesu, spoluprácu medzi subjektmi v danej oblasti a všeobecne zvýšenie informovanosti nielen migrantov, ale aj občanov Slovenskej republiky. Čo Slovensko nemôže ignorovať je emigrácia vysokoškolsky vzdelaných ľudí za prácou do zahraničia, čo je v dnešnej dobe diskutovaným fenoménom. Stratégia odkazuje aj na potrebu vytvorenia integračných procesov pre ľudí vracajúcich sa zo zahraničia. Slovensko, s ohľadom na svoje medzinárodné záväzky, chce aktívne bojovať proti nelegálnej migrácii, kde sa ako efektívny nástroj ukázala návratová a re-integračná politika, ktoré prebiehajú v súlade s európskou legislatívou a taktiež v spolupráci s ostatnými členmi Európskej únie. Cieľom ostáva vytvoriť jednotné pravidlá a prevenčné opatrenia. Preferovanou možnosťou ostávajú asistované dobrovoľné návraty, nútené návraty prichádzajú až pri porušení pravidiel ako represívne opatrenia. Ako nástroj na reguláciu slúžia tzv. readmisné dohody, v rámci ktorých komunikuje Slovensko s krajinami pôvodu/tranzitu. V rámci boja proti

nelegálnej migrácii sa kladie dôraz aj na boj proti obchodu s ľuďmi a prevádzacstvu. V súvislosti s nelegálnou migráciou je potrebné spomenúť ochranu štátnych hraníc prostredníctvom efektívneho využívania moderných technológií a rozvoja bezpečnostných systémov. Slovensko sa plánuje aktívne zapájať do aktivít v rámci Európskej agentúry pre riadenie operačnej spolupráce na vonkajších hraniciach členských štátov Európskej únie (*FRONTEX*). Čo sa týka primárnej pomoci, Slovenská republika poskytuje azyl a doplnkovú ochranu ako formu medzinárodnej ochrany. Väčšina procesov prebieha v spolupráci s inými aktérmi ako Európska únia, Úradom Vysokého komisára OSN pre utečencov či Medzinárodnou organizáciou pre migráciu. (Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, 2011)

4.2. Analýza a porovnanie štatistík

Slovensko muselo čeliť veľmi podobnej situácii ako susedné Česko, a teda hromadnému prechodu migrantov do krajín, kde sa chceli usadiť a zažiadať o azyl. Aj kde čísla neboli až také vysoké, ako napríklad v Českej republike, v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi došlo ku znateľnému navýšeniu. V roku 2015 bolo na území Slovenskej republiky zaznamenaných 2 535 ilegálnych osôb, z toho 222, ktorí neoprávnene prekročili hranice SR a 2 313 osôb s neoprávneným pobytom. Podľa štátnej príslušnosti má prvenstvo za rok 2015 v ilegálnom prekročení štátnych hraníc Ukrajina s počtom 867 štátnych príslušníkov, ďalej Sýria s počtom 582 osôb, Afganistan 265 občanov a Irak s počtom 146 občanov. Najväčší príliv bol zaznamenaný v letných mesiacoch, a teda od júna do septembra. Najviac ilegálnych prechodov na územie Slovenska bolo cez hranicu s Maďarskom. Čo sa týka nelegálneho pobytu, na prvom mieste je Ukrajina s počtom 775 občanov, z čoho 53 vstúpilo na územie ilegálne. Na druhom mieste je Sýria s počtom 576, z toho až 379 ilegálne, pričom 191 osôb bolo vrátených z iného členského štátu a ďalej Afganistan s počtom 223, 117 ilegálne a 106 osôb bolo navrátených. V roku 2014 bol počet ilegálnych občanov na území Slovenskej republiky skoro o polovicu nižší. V otázke žiadostí o azyl zaznamenala Slovenská republika 330 žiadostí o azyl, najvyšší počet od utečencov zo Sýrie – 172 žiadostí, na druhom mieste sa umiestnil Afganistan s počtom 37 žiadostí a na treťom mieste Ukrajina s 25 žiadosťami. (Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, 2015)

4.3. Postoj politických predstaviteľov k povinným kvótam na relokáciu migrantov

Slovenská republika so svojím vtedajším premiérom Robertom Ficom zaujala rovnaké stanovisko ako jeho český sused. Robert Fico sa tesne po vyhlásení rozhodnutia Európskej komisie o povinných kvótach vyjadril, že Slovenská republika s týmto rozhodnutím nesúhlasí a že v jej rozhodnutí absentuje akýsi dobrovoľnícky aspekt. Minister vnútra Róbert Kaliňák dodal, že Slovensko je pripravené pomôcť tak, ako to robilo doposiaľ, no kvóty akceptovať nebude. Väčší dôraz by sa mal klásť na pomoc krajinám, ktoré boli migračnou krízou postihnuté najvýraznejšie. Liga za ľudské práva (*HRL*) myšlienku povinných kvót uvítala. Riaditeľka Ligy sa vyjadrila, že si musíme uvedomiť fakt, že tu migrácia tu bola prítomná vždy a že potreba každého človeka na ochranu a kvalitný život je viac ako prirodzená. (Cuprik, *The Slovak Spectator*, 2015)

Premiér Fico považuje kvóty za smiešne, neefektívne a technicky ťažko realizovateľné, a to z hľadiska nemožnosti udržať migrantov na území, na ktorom si neželajú ostať. (Jarcarikova, 2015)

V roku 2016, v ktorom Slovensko na šesť mesiacov predsedalo EÚ, sa premiér Fico po rozhovore s maďarským premiérom Viktorom Orbánom vyjadril, že povinné kvóty sa stali politicky 'mŕtvou záležitosťou', keďže očividne rozdeľujú Európsku úniu na dva tábory. Taktiež apeluje na Európsku komisiu s požiadavkou, aby jej rozhodnutia viac reflektovali predstavy predstaviteľov štátov. (Kroet a Zalan, 2016)

V roku 2017 podalo Slovensko spoločne s Maďarskom sťažnosť na Európsky súdny dvor, ktorá sa dotýkala európskej migračnej politiky, práva Bruselu nariadiť prijatie migrantov členskými štátmi a nastavenia dočasných opatrení v otázkach relokácie. Táto sťažnosť bola Európskym súdnym dvorom zamietnutá. (Sinner, 2017) Slovensko však rozhodne nepatrí medzi štáty, ktoré by boli pre utečencov lákavé. V rámci Európskej únie prijalo Slovensko iba 1,3 % imigrantov, pričom priemer samotnej EÚ je 3,4 % v roku 2017. (Runnová, 2019) V roku 2018 sa ich počet nepatrne zvýšil na 2,2 % z celkového počtu imigrantov. (Medzinárodná organizácia pre migráciu, 2018)

5. Maďarsko

Obsahom piatej kapitoly bude migračná a azylová politika Maďarska. Následne zanalyzujem štatistiky ilegálnej migrácie z roku 2015 a vyjadrenia politických predstaviteľov na nariadenie Európskej komisie o povinných relokačných kvótach.

5.1. Migračná politika Maďarska

Migrácia pre Maďarsko nie je zďaleka novým fenoménom. Migračné vlny zapríčinené revolúciou v Rumunsku prinútili krajinu situáciu začať riešiť. Pre Maďarsko ako mladú demokraciu, ktorá stále budovala stabilitu v spoločnosti, bolo vytvorenie komplexnej azylovej a migračnej stratégie výzvou. Maďarsko následne aplikovalo princípy Ženevskej konvencie z roku 1951 a prijalo zákon o práve na azyl, ktorý je dnes v súlade s európskymi azylovými zákonmi. V Maďarsku, ktoré vstúpilo do Európskej únie v roku 2004, sa komplexný azylový zákon štátu, ktorý spĺňal požiadavky EÚ, prijal až v roku 2008. Regulácie tohto zákona boli zakotvené v Článku XIV Základných práv, okrem iného formulujúce princípy zákazu vyhostenia ľudí žiadajúcich azyl či práva na azyl na základe určitých podmienok. V roku 2013 sa systém zaobchádzania s migrantmi zmenil. Predošlé policajné zadržanie cudzincov bolo nahradené tzv. azylová metóda zadržania, no táto metóda bola využívaná skôr vo výnimočných prípadoch, no vďaka tomu sa Maďarsko zaradilo medzi malú skupinu členských krajín, kde sa táto metóda adaptovala ako právny nástroj. O rok neskôr sa systém výrazne zmenil a do popredia sa dostala nutnosť finančnej podpory migrantov a zaistenia ich ochrany, ktorá im nemôže byť odobratá. Dôraz sa kládol na samotnú integráciu skrz zodpovedné orgány, ktorých činnosť sa mala stabilizovať a zefektívniť, no iniciatíva mala prebiehať z oboch strán. V popredí však ostávala podpora domácich občanov a až tak prišli na rad cudzinci žiadajúci azyl. Podmienky pre cudzincov neboli v Maďarsku až tak lákavé. (Gallai, Horváth, Horváth-Sántha, 2017, str. 91 – 93)

Situácia po roku 2015, a teda behom migračnej krízy, v Maďarsku prístup k azylovej a migračnej politike zmenila. Azylový proces sa už prestal deliť na dve časti a vyňaté boli aj pravidlá predbežného posúdenia. Aplikovala sa Dublinská procedúra a tzv. zrýchlená procedúra, čo v praxi znamenalo, že migranti žiadajúci azyl boli po podaní žiadosti podrobení preskúmaniu, pri ktorom sa overovalo, či daný žiadateľ spĺňa podmienky a či sú náležitosti v súlade s Dublinskými nariadeniami. Na základe toho sa určí, či môže byť

žiadateľ podrobený zrýchlenej procedúre, ktorá netrvá dlhšie ako pätnásť dní od rozhodnutia o dôvode na zrýchlenú či neprípustnú procedúru. V ostatných prípadoch je doba určená na rozhodnutie 60 dní. Diskutabilné je, že žiadosť sa považuje za neakceptovateľnú, keď žiadateľ prichádza z tzv. bezpečnej krajiny tretieho sveta, a tak aj napriek Dublinským kritériám môže Maďarsko preskúmať aplikovateľnosť prípadu, následne žiadosť zamietnuť a žiadateľa legálne vyhostiť. Na základe právneho výstupu v rámci Dublinského procesu maďarskí zástupcovia rozhodujú o tom, či sa proces ukončí alebo bude pokračovať. Právne nápravy sú poskytnuté v oboch prípadoch. Z dôvodu implementácie Dublinských kritérií sa azylový proces výrazne predĺžil. Podľa štatistik 80-90 % žiadateľov o azyl proces nedokončí z dôvodu úteku na iné miesto, čo automaticky zvyšuje počet ukončených žiadostí. V Maďarsku sú v migračných otázkach zodpovedné dva hlavné orgány so zdieľanými právomocami – Imigračný a azylový úrad a polícia, ktorá dohliada na štátne hranice. Štátnym záujmom ostáva suverenita, jej ochrana a záujmy krajiny. Kríza v roku 2015 narušila pôvodný koncept a bezpečnosť sa dostala do popredia záujmu členských štátov. Nová legislatíva, ktorá vstúpila v platnosť a vytvorila základ pre vybudovanie plotu na maďarsko-srbských hraniciach prispela ku vzniku nevraživých nálad voči žiadateľom o azyl. Kľúčovú úlohu v štáte ma polícia, ktorá je primárne zodpovedná za bezpečnosť vnútorných hraníc pred ilegálnou migráciou a v posledných rokoch sa môže stále viac spoliehať na pomoc maďarských obranných síl. Platí však, že poverené orgány nezačnú konať, kým nedôjde k porušeniu zákona zo strany ilegálnych migrantov. (Gallai, Horváth, Horváth-Sántha, 2017, str. 93 – 96)

Na základe výročnej správy z roku 2016 o migračnej a azylovej politike Maďarska je primárnym cieľom krajiny efektívny boj proti ilegálnej migrácii. Z hľadiska svojej polohy sa stalo Maďarsko primárnou tranzitnou krajinou, a tým pádom jedným z najviac zasiahnutých štátov EÚ, čo sa týka ľudských obetí počas cesty. Počty ilegálnych migrantov sa znížili po nastolení prísnejších hraničných kontrol, najväčší dôraz sa kládol na hranice so Srbskom a Chorvátskom. Cieľom bolo nastaviť právne zakotvenie tak, že utečenci, ktorí nie sú v núdzi a nepotrebujú medzinárodnú ochranu, budú poslaní späť do svojej domovskej krajiny. Maďarsko kladie do popredia medzinárodnú a cezhraničnú spoluprácu ako hlavný prostriedok k udržaniu bezpečnosti. V otázke adaptácie migračnej politiky Maďarska je dôležité spomenúť prácu s diaspórami, v danom kontexte so skupinami migrantov na území štátu, čo zahŕňa oblasť výučby jazyka, upevňovania

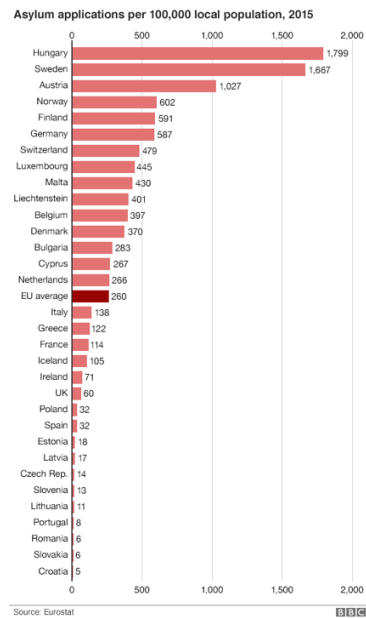
vzájomných vzťahov či rozvoj kultúrnych a komunitných programov. (European Commission, 2016)

5.2. Analýza a porovnanie štatistík

V Maďarsku bola situácia trochu komplikovanejšia, keďže migračné vlny húfne smerujúce zo Sýrie a Afganistanu cez Grécko a Turecko urobili z Maďarska akúsi pilotnú loď na ceste do cieľových krajín. Podľa FRONTEXu prešlo cez Maďarsko v prvej polovici roku 2015 ilegálne až 102 342 občanov. Situácia prinútila premiéra Orbána vybudovať na hraniciach so Srbskom ostnatý plot, ktorý mal ilegálnym vstupom zabrániť. (Park, 2015, str. 4) Podľa prieskumov verejnej mienky v apríli 2015, až 46 % dotazovaných maďarských občanov si myslí, že by Maďarsko nemalo prijímať utečencov žiadajúcich azyl. (European Web Site on Integration, Hungary: Xenophobia at its peak, 2015) Najviac ilegálnych prechodov cez maďarské hranice prebehlo v septembri 2015, kedy cez hranice ilegálne prešlo až 10 000 osôb. Najvyťaženejšie boli hranice so Srbskom a Chorvátskom. Počet ľudí usadených na území Maďarska sa vyšplhal až na 202 324 osôb. (Juhász, Hunyadi a Zgut, 2015, str. 12-13)

V roku 2015 bolo na území Maďarska evidovaných až 177 135 azylantov, 146 utečencov a 356 osôb žiadajúcich o dodatočnú ochranu. (Hungarian Central Statistics Office, Asylum seekers in Hungary and persons granted international protection status) Žiadostí o azyl bolo v Maďarsku podstatne viac v porovnaní s Českou či Slovenskou republikou. Celkovo bolo podaných 175 960 žiadostí o azyl, z tohto počtu predstavovalo 64 415 žiadostí od sýrskych občanov a 45 870 žiadostí od afganských občanov. (Asylum Information Database, Country Report: Hungary, 2015)

Aj napriek faktu, že práve Nemecko prijalo najviac žiadostí o azyl má práve Maďarsko prvenstvo v pomere veľkosti populácie, a to až 1 800 utečencov na 100 000 obyvateľov Maďarska. Najväčšie zastúpenie podľa národnosti má opäť Sýria, Afganistan a Irak. (BBC, 2016)



Tab. 2: Migrant Crisis: Migration to Europe explained in seven charts, zdroj: BBC, dostupné na:

<https://www.bbc.com/news/world-europe-34131911>

5.3. Postoj politických predstaviteľov k povinným kvótam na relokáciu migrantov

Maďarsko čelilo z hľadiska svojej hraničnej polohy najväčšiemu nátlaku migrantov spomedzi štátov V4. Práve Maďarsko malo v roku 2015 enormný počet azylantov, a to až 177 135 osôb. Už od počiatku mala maďarská vláda jasný postoj, a to že povinné kvóty akceptovať nebude. Už v prvotnom hlasovaní sa Maďarsko spolu so Slovenskom, Rumunskom a Českom vyjadrilo proti a podľa toho aj ďalej postupovalo. Podľa vtedajšieho ministra spravodlivosti Lászla Trocsanyiho chýba v návrhu prvok legitimacy. Podľa Trocsanyiho by mal sám štát rozhodnúť, komu pobyt povolí a komu nie. Faktom je, že navrhovaný systém povinných kvót štiepil Európu na dva tábory, čo je v čase tak výraznej krízy ten najhorší možný scenár. Koncom roka 2015 začala skrz televíziu a sociálne médiá maďarská vláda propagovať anti-imigrantskú kampaň, ktorá bola nasmerovaná proti povinným kvótam. Kľúčovým odkazom, ktorý mala kampaň rozšíriť, bol fakt, že prerozdelenie kvót zvyšujú možnosť teroristickej hrozby. Podľa kampane majú občania právo vedieť, o čom Brusel rozhoduje a aký to môže mať na krajinu dosah. Kampaň bola vysoko kritizovaná zo strany EÚ z dôvodu zavádzania maďarských občanov, ktorí majú právo na pravdivé informácie. Vláda odmietla, že by kampaň mohla vyznievať mylne a že proces príchodu migrantov je dlhodobý práve kvôli stálemu relokačnému

plánu. Situácia v spoločnosti vyústila v petíciu proti kvótam, ktorú podpísalo až 900 000 občanov. (Zalan, 2015) Ako už bolo zmienené, Maďarsko podalo spoločne so Slovenskom sťažnosť proti povinným kvótam na Európsky súdny dvor, no tá bola zamietnutá a rozhodnutie o prerozdeľovaní potvrdené. Štáty sa však aj napriek rozhodnutiu odkazujú primárne na chybné právne východisko, nutnosť dodržania rovnováhy v rozhodovaní členských štátov a úlohy inštitúcií v rozhodovacom procese. (Baczynska, 2017)

Najvýraznejšou postavou bojkotujúcou kvóty bol a stále je maďarský premiér Viktor Orbán, ktorý je známy svojimi ostrými vyjadreniami sa pre nemecký denník Bild vyjadril, že Maďarsko na Moslimov ako na utečencov, ale ako na votrelcov. Orbán taktiež dodáva, že vysoký počet Moslimov v spoločnosti bude viesť ku spoločnosti, ktorá je paralélna, pretože kresťanská a moslimská spoločnosť sa nedokáže zjednotiť. (DW, 2018)

Viktor Orbán počas stávajúcej debaty neskrýval nádej, že sa do inštitucionálneho popredia dostanú anti-imigračné strany, ktoré budú presadzovať svoje postoje vrámci európskej exekutívy. Podľa Orbána má Maďarsko v pláne získať v Európskom parlamente väčšinu, ktorá by zastupovala anti-imigrantské postoje. (Roth a The Guardian, 2019)

6. Poľská republika

Cieľom poslednej kapitoly je charakterizovať migračnú a azylovú politiku Poľskej republiky, jej východiská a aplikáciu. Nasledujúca časť bude tvorená štatistikami ilegálnej migrácie z roku 2015 a postojmi poľskej vlády na povinné kvóty.

6.1. Migračná politika Poľskej republiky

Poľsko patrí medzi krajiny, kde migračná a azylová politika nemá dlhú históriu. Postupná adaptácia migračných opatrení bola skôr výsledkom tamojšej vlády a správnych úradov, než promptná odpoveď na krízu. Dôležitú úlohu zohrala aj snaha o efektívnejšiu ochranu pred ilegálnym obchodom so zbraňami či drogami. Po rozpade Sovietskeho zväzu roku 1989 sa do popredia dostávajú nové formy občianskej mobility. Už v roku 1997 sa boli isté regulácie týkajúce sa migračnej otázky súčasťou poľskej Ústavy. V tej stálo, že každý človek žiadajúci o azyl má garantovaný utečenecký status. Od roku 1991 sa Poľsko začalo výraznejšie angažovať a uznávať medzinárodné právo na ochranu utečencov, vstúpilo do Rady Európy a o rok nato sa stalo členom Organizácie pre Migráciu. V roku 1993 prijalo Dohodu o ochrane ľudských práv a základných slobôd. V tom istom roku bola podpísaná bilaterálna zmluva medzi Poľskom a Nemeckom o spoločnej stratégii v boji proti dôsledkom migračných tokov. Po vstupe Poľska do Európskej únie sa počet emigrujúcich obyvateľov rapídne zvýšil. V tom momente sa z Poľska stala krajina nielen imigrantská, ale aj emigrantská. V 90. rokoch sa strach z masívneho prílivu migrantov prejavil a Poľsko začalo nadväzovať spojenecké vzťahy s Nemeckom. Následná spolupráca poľskej vlády s Úradom vysokého komisára OSN pre utečencov (*UNHCR*) vyústila v prijatie Ženevských konvencií, pri ktorom bolo nevyhnutné jasné rozdelenie kompetencií medzi štátnymi orgánmi. (Kobierecka et al., 2017, str. 150 – 157 a Kicinger, 2008, str. 79 - 93)

Čo sa týka utečencov prichádzajúcich do Poľska, pred krízou v roku 2015 sa čísla až tak diametrálne nelíšili, až na rok 2013, kedy v Poľsku požiadalo o azyl až 13,758 utečencov. Aj napriek migračným tokom má krajina relatívne homogénnu populáciu a mnohé národnosti sú veľmi podobné tej poľskej – napríklad Rusi či Ukrajinci. To, že má Poľsko veľké skúsenosti s migráciou neznamena, že jeho migračná a azylová politika je úplne otvorená a priaznivá, a to aj napriek adaptácii európskych právnych štandardov.

V roku 2014 bolo akceptovaných 720 žiadostí na azyl z počtu 2700 podaných, čo tvorí iba 26 %. Na Poľsko by vďaka svojej polohe malo byť prihliadané skôr ako na tranzitnú krajinu, než cieľovú destináciu. Pre krajinu imigranti ostávajú dôležitou súčasťou trhu práce a nevyhnutným aspektom k ekonomickému rozvoju. Hlavné ciele migračnej stratégie boli predstavené Bronislavom Komorowskim, ktorý vytýčil 2 piliere. Prvý sa orientuje na poľských občanov a hľadisko repatriácie, druhý odkazuje na priame činy namierené na cudzincov žijúcich v Poľsku. To sa týka či už pracujúcich migrantov, či migrantov žiadajúcich o azyl. Poľska sa nedotkla len migračná kríza v roku 2015, ale aj migračné toky spôsobené konfliktom na Ukrajine, keďže má v porovnaní s ostatnými členskými štátmi EÚ najdlhšiu pozemnú hranicu. Prelomovým momentom pre Poľsko bol rok 2007 a vstup do Schengenského priestoru, čo umožnilo prechod hraníc v rámci EÚ bez kontroly. V roku 2012 boli prijaté nariadenia, ktoré mali za cieľ zladit' právny systém krajiny s novo nastolenými európskymi smernicami, konkrétne návratové procedúry a prijatie utečencov z krajín tretieho sveta ochotných a schopných pracovať. Dodatok z roku 2014 obsahoval konkrétne procesy na získanie súhlasu na pobyt a výhody práce či štúdia v krajine. Tieto dodatky napomohli k stabilizácii migračnej politiky nielen Poľska, ale aj samotnej Európskej únie. Ako reakcia na stávajúcu migračnú krízu bol prijatý dodatok, ktorý umožňoval relokáciu imigrantov do iných členských štátov. Zákon garantujúci ochranu prijatý v roku 2003 definoval utečenca ako človeka narodeného v inom štáte uznaného za utečenca Úradom vysokého komisára OSN pre utečencov. Tomu sú garantované určité formy ochrany, ako napríklad status utečenca, zabezpečenie dodatočnej ochrany, povolenie na pobyt či zabezpečenie dočasnej ochrany. Pre poľskú migračnú politiku sú tieto dva zákony – Cudzinecký zákon a Zákon garantujúci ochranu, najdôležitejšie zákony v otázkach migrácie. Pre Poľsko ostáva cieľom vytvorenie podmienok pre rozvoj, ktorý je úzko napojený na pracovné príležitosti pre poľských občanov, pre imigrantov a vytvorilo trh otvorený pre dočasných či sezónnych pracovníkov. Keď sa pozrieme na poľskú migračnú politiku dnes, hlavným dokumentom je „*Poľská migračná politika – momentálny stav hry a ďalšie akcie*“, ktorá nadobudla platnosť v roku 2012. Dokument zachycuje tie zásadné a smerovacie oblasti migrácie, ako legálnu a ilegálnu migráciu, pracovnú migráciu a ústavné či medzinárodné vplyvy migrácie. Dokument sa zaväzuje k tomu, že sa Poľsko nestane imigračnou krajinou v blízkej budúcnosti a zdôrazňuje potrebu rozlíšenia migrácie za prácou. Právny rámec poľskej migračnej politiky sa od roku 1989 značne vyvinul. V 90. rokoch boli vytvorené mnohé inštitúcie, napríklad Strážca hraníc či Migračný úrad, ktorý

sa postupom času transformoval na Migračný a utečenecký odbor v rámci Ministerstva vnútra. V roku 2007 bolo v rámci Ministerstva vnútra vytvorené Oddelenie migračnej politiky. Do migračnej politiky zasahuje aj Ministerstvo zahraničných vecí v otázkach bezpečnosti a Ministerstvo rodiny, práce a sociálnej politiky vo veciach integrácie cudzincov. (Kobierecka et al., 2017, str. 150 – 157)

Stratégia poľskej zahraničnej politiky na obdobie 2017–2021 tému migrácie nevynecháva, práve naopak, migráciu kladie do popredia na rebríčku priorít nielen Európskej únie, Severoatlantickej aliancie či jednotlivých aktérov. V otázkach bezpečnosti sa Poľsko orientuje smerom k NATO, k posilnenie postavenia EÚ a udržiavania priateľských vzťahov so Spojenými štátmi americkými. V regionálnych otázkach je primárna spolupráca na úrovni Vyšehradskej skupiny či spolupráca s Rumunskom a severskými štátmi. V otázkach migrácie sa Poľsko orientuje smerom k iniciatíve, ktorá spája humanitárnu pomoc, rozvojovú podporu, vojenské operácie a ochranu vnútorných hraníc. Situácia si žiada kolektívnu odpoveď zo strany európskeho spoločenstva založenú na individuálnych možnostiach jednotlivých štátov, avšak s dôrazom na vzájomnú solidaritu. Táto stratégia by sa mala dotknúť všetkých sfér, od primárnej pomoci migrantom až po zefektívnenie európskych obchodných nástrojov a v neposlednom rade v boji proti teroristickým hrozbám a Islamskému štátu. K tomu patrí aj návrat Poľska k mierovým operáciám OSN. (Ministry of Foreign Affairs Republic of Poland, 2017)

6.2. Analýza a porovnanie štatistík

V Poľsku bola situácia podobná, v roku 2015 na územie Poľska prišlo dočasne 103 833 osôb z krajín mimo EÚ s cieľom dostať sa do západných štátov, takže Poľsko predstavovalo opäť len tranzitnú krajinu. V roku 2015 bolo v Poľsku podaných 8 340 žiadostí o azyl, z toho 5 015 žiadostí bolo podaných občanmi Ruskej federácie. Nasledovali občania Ukrajiny, Gruzínska a Iraku, ale už vo výrazne menšom počte. (Asylum Information Database, Country Report: Poland, 2015)

Dočasný pobyt bol udelený 92 907 osobám, povolenie na trvalý pobyt obdržalo 12 590 osôb. Medzinárodná ochrana bola pridelená 12 363 osobám po vopred podanej žiadosti. Z hľadiska národnosti má najväčšie zastúpenie Ukrajina, nasleduje Ruská federácia, Čína, Bielorusko a Vietnam. (Migracje.gov.pl, 2015)

6.3. Postoj politických predstaviteľov k povinným kvótam na relokáciu migrantov

Aj keď Poľsko v počiatkoch krízy nebolo až také radikálne v porovnaní s jeho vyšehradskými susedmi, ani ono nebolo so stávajúcou situáciou spokojné. Pri prvom hlasovaní o povinných kvótach sa Poľsko vyjadrilo súhlasne a zaviazalo sa k prijatiu 5 000 utečencov. Podľa slov ministra pre európske záležitosti Konrada Szymanskeho je po teroristických útokoch v Paríži veľmi náročné tieto nariadenia implementovať. (Cowburn, 2015) Následne sa poľský prezident Andrzej Duda vyjadril, že Poľsko nemá kapacity na prijatie migrantov, pretože všetky svoje dostupné zdroje sú sústredené voči imigrantom z Ukrajiny. Týmto postojom sa štáty V4 stali trňom v oku Európskej únie a ostatných členským štátov za nerešpektovanie a nechotu akceptovať prerozdelený systém. (Forest, 2015) Európska únia Poľsko a Maďarsko viackrát upozornila, že ak nezačnú s prijatím migrantov okamžite, budú voči nim udelené sankcie za porušenie záväzkov, no poľská premiérka Beata Szydlo sa ohradila argumentom, že oficiálne nedošlo k oficiálnemu konsenzu o povinných kvótach, proti ktorému Poľsko hlasovalo. (Dearden, 2015) V roku 2018 vystúpil Viktor Orbán spoločne s poľským premiérom Mateuszom Morawieckim s vyjadrením, že stále prebiehajúca debata o povinných kvótach je narušením štátnej suverenity, pričom práve suverenita je pre Poľsko prvoradá. Práve tento princíp má zaručiť, že štát sám rozhodne, kto a v akom počte v Poľsku ostane. Do popredia sa kladie národný záujem a záujem poľských občanov. (Gawin, 2018)

Záver

Migračná politika je v Európe stále viac skloňovaným pojmom. Samotný proces migrácie predstavuje zdĺhavý a komplikovaný proces, ktorý ovplyvňuje ekonomickú, spoločenskú a kultúrnu sféru štátu. K diskusii prispela aj migračná kríza, ktorej sa Európa musela v roku 2015 postaviť. Situácia v strednej Európe prinútila štáty a ich predstaviteľov spojiť sily a spoločne pomôcť osobám na úteku pred konfliktmi, ale aj Európskej únii. Členovia Európskej únie sa pri vstupe do tohto integračného zoskupenia zaviazali nielen čerpať benefity členstva, ale aj plniť jeho záväzky. Vznik Schengenského priestoru založeného na otvorených hraniciach a voľnom pohybe tovaru a služieb medzi členskými štátmi posunul vzájomnú európsku spoluprácu na vyššiu úroveň. Migračná politika Európskej únie stojí na princípe ochrany ľudských práv a slobôd a podľa nej sa tvorili aj migračné politiky jednotlivých členských štátov, vrátane Vyšehradskej štvorky. Štáty V4 si kládli za cieľ vybudovať migračnú politiku, ktorá by principiálne vychádzala z tej európskej a zároveň rešpektovala národné záujmy. Európa chcela spoločne bojovať proti ilegálnej migrácii a zabezpečiť bezpečné hranice. Čo sa týka migračnej politiky a jej zakotvenia, štáty Vyšehradskej štvorky sú na tom veľmi podobne. Každá z krajín sa inšpirovala európskym vzorom, zahrnula právo na medzinárodnú ochranu a garanciu azylu a s tým spojené nevyhnutné podmienky, ktoré musia osoby splňať. Rovnako sú v štáte jasne vymedzené inštitúcie, ktoré sú za samotný proces zodpovedné, náležitosti samotného procesu, pričom pri nesplnení podmienok azyl nemusí byť udelený. V rámci migračnej politiky je nevyhnutné spomenúť proces integrácie, v tom sa musí angažovať sám štát tvorbou integračných nástrojov, ktoré procesu dopomôžu.

Aj napriek faktu, že každá krajina si prešla odlišným vývojom, implementovala rôzne princípy a regulácie týkajúce sa migrácie či vôbec okúsila masovú migráciu, ako platní členovia Európskej únie majú povinnosť jej nariadenia rešpektovať. Je fakt, že príliv migrantov do Európy členské štáty diferencoval na tie, ktoré boli otvorené prijatiu migrantov podľa nariadení Európskej komisie a na tie, ktoré sa tomu bránili. Štáty Vyšehradskej štvorky zaujali k migračnej kríze a povinným kvótam na prerozdelenie migrantov kolektívne stanovisko. Už pri počiatkových diskusiách sa predstavitelia štátov vyjadrili jasne, a to že nebudú akceptovať povinné kvóty, jednak z dôvodu narušenia štátnej suverenity, obáv z bezpečnostných hrozieb či potenciálnych konfliktov

v spoločnosti. Do popredia kládli záujmy svojich občanov a svoje vlastné, pretože odmietanie bolo namierené primárne voči ekonomickým migrantom, aj keď to bolo vo väčšine prípadov náročné overiť. Všetky štyri štáty sa vyjadrili, že sú viac ako otvorené hľadaniu spoločného riešenia na úrovni Európskej únie, sú ochotné migrantom po príchode na ich územie pomôcť, no nie na základe reštriktívnych nariadení. Obhajovali sa faktom, že nie je možné a efektívne držať migrantov tam, kde v prvom rade nechceli ostať. Tento argument vyznieval férovo najmä z hľadiska existencie schengenskej zóny a otvorených hraníc v rámci nej. Popri návrhoch na riešenie situácie tam, kde začala a ktorá donútila ľudí migrovať, sa akosi opomínalo nato, čo má Európa robiť s tak vysokým počtom migrantov, ktorí už prišli. Najvýraznejší príliv zažívalo hlavne Maďarsko z hľadiska jeho pilotnej hraničnej polohy. Z toho vychádzala aj silná skepsa, s ktorou Maďarsko a jeho predstavitelia k situácii pristupovali. Česká, Slovenská a Poľská republika vo väčšine prípadov slúžila len ako tranzitná krajina. Ani to však nezabránilo k nárastu obáv a anti-imigračných nálad v spoločnosti, aj keď situácia hraničná nikdy nebola. V Maďarsku to vyústilo až v štátne referendum, kedy sa až 98,34 % oprávnených voličov vyslovilo proti akceptovaniu kvót. Referendum bolo však z dôvodu nízkej účasti vyhlásené za neplatné. (Adler, ed., 2016) V otázke samotných vyjadrení vystupovalo Maďarsko najradikálnejšie, čo sa odzrkadlilo aj na náladách v spoločnosti, kde sa rýchlo rozšírila negatívna percepcia migrantov. Vyšehradská štvorka sa tak stala v očiach Európskej únie rebelujúcim prvkom, ktorý odmieta rešpektovať nariadenia a fakt, že v čase krízy sa musí Európa spojiť, nie rozdeľovať. Práve spoločný nesúhlas ohľadne povinných kvót štáty zomkol. Aj napriek tomu, že debaty o kvótach už nie sú zďaleka tak intenzívne, Vyšehradská skupina si za svojím stanoviskom stojí a povinné kvóty stále odmieta. Čo sa týka migračnej politiky vo vzťahu so skutočným prístupom, štáty V4 odmietli akceptovať povinné kvóty a na základe toho migrantov prijať. Avšak tým osobám, ktoré na územie prišli, prejavili záujem a o azyl požiadali, bolo im to umožnené (samozrejme v prípade úspešnej previerky a splnenia podmienok na udelenie azylu).

Seznam použitých zdrojů

- ADLER, Katya, ed., 2016. Hungary PM claims EU migrant quota referendum victory. *BBC News* [online]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-37528325>
- BACZYNSKA, Gabriela, 2017. Hungary, Slovakia challenge quotas on asylum-seekers at top EU court. *Reuters*[online]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-slovakia-hungary/hungary-slovakia-challenge-quotas-on-asylum-seekers-at-top-eu-court-idUSKBN186222>
- BEČKA, Jan, Bohumil DOBOŠ, Filip GANTNER, Jakub LANDOVSKÝ, Lenka PÍTROVÁ, Martin RIEGL a Scarlett WAITZMANOVÁ, 2017. *Migration as a Political and Public Phenomenon: The Case of Czech Republic*. In. The V4 Towards Migration Challenges in Europe, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. ISBN 978-83-8088-847-0.
- BOLEČKOVA, Martina a Barbora Olejarova, 2017. *Migration as a Political and Public Phenomenon: The Case of Slovak Republic*. In. The V4 Towards Migration Challenges in Europe, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. ISBN 978-83-8088-847-0.
- CARRERA, Sergio et al., 2015. The EU's Response to the Refugee Crisis Taking Stock and Setting Policy Priorities. *CEPS Essay* [online]. Brussels: Centre for European Policy Studies, (20), 1-22. Dostupné z: <https://www.ceps.eu/publications/eu's-response-refugee-crisis-taking-stock-and-setting-policy-priorities>
- COWBURN, Ashley, 2015. Poland says it cannot accept migrants under EU quotas, following attacks in Paris. *Independent* [online]. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/poland-plans-to-backtrack-on-migrant-commitment-following-attacks-in-paris-a6734521.html>
- CUPRIK, Roman, 2015. Fico opposes EU quotas. *The Slovak Spectator* [online]. Dostupné z: <https://spectator.sme.sk/c/20057355/fico-opposes-eu-quotas.html>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2018. *Vývoj nelegální migrace cizinců v ČR v letech 2008 - 2017* [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/104112453/c07R71a_2017.pdf/f3509693-591a-498d-af29-d873000bd435?version=1.0
- CZECH NEWS AGENCY, 2017. *Czech rejection of migrant quotas unfounded, needs change* In. *Lidové Noviny*[online]. Dostupné z: <http://praguemonitor.com/2017/12/29/in-czech-rejection-migrant-quotas-unfounded-needs-change>
- DEARDEN, Lizzie, 2017. Poland's Prime Minister says country will accept no refugees as EU threatens legal action over quotas. *Independent* [online]. Dostupné z:

<https://www.independent.co.uk/news/world/europe/poland-no-refugees-eu-legal-action-infringement-quotas-resettlement-beata-szydlo-commission-a7741236.html>

EUROPEAN UNION, 2015. COUNCIL DECISION (EU) 2015/1523 of 14 September 2015 establishing provisional measures in the area of international protection for the benefit of Italy and of Greece. *Official Journal of the European Union* [online]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015D1523&from=EN>

EUROPEAN COMMISSION, *ANNUAL REPORT 2016 ON MIGRATION AND ASYLUM POLICY (PART 2) IN HUNGARY* [online]. 2016. Dostupné z: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/13a_hungary_apr_part2_en_0.pdf

EUROPEAN COMMISSION, 2017. *Relocation: Commission refers the Czech Republic, Hungary and Poland to the Court of Justice* [online]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-5002_en.htm

FOREST, Danielle, 2015. Poland to accept 5,000 refugees: A summary of events. *Krakow Post* [online]. Dostupné z: <http://www.krakowpost.com/10477/2015/09/poland-to-accept-5000-refugees>

FREEMAN, Gary P., 1995. Modes of Immigration Politics in Liberal Democratic States. *The International Migration Review* [online]. Center for Migration Studies of New York, 29(4), 881-902. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/2547729?seq=1#page_scan_tab_contents

FREEMAN, Gary P., 2000. *Political Science and Comparative Immigration Politics* [online]. University of Texas, 1-26. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/267778929_Political_Science_and_Comparative_Immigration_Politics

GALLAI, Sándor, Dániel Horváth a Hanga Horváth-Sántha, 2017. *Migration as a Political and Public Phenomenon: The Case of Hungary* In. *The V4 Towards Migration Challenges in Europe*, Lódz: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. ISBN 978-83-8088-847-0.

GAVIN, Harvey, 2018. We will decide who enters our countries!' Hungary and Poland REJECT EU refugee quotas. *Express* [online]. Dostupné z: <https://www.express.co.uk/news/world/960125/eu-news-hungary-poland-oppose-european-union-refugee-quota-Viktor-Orban-Morawiecki>

HANSEN, Randall, *Migration to Europe since 1945: Its History and its Lessons* [online]. In: . Wiley-Blackwell, 2003. ISSN 0032-3179. Dostupné z: <http://eds.a.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=94edf20c-1a07-4cb7-9379-7dae9be10720%40sdc-v-sessmgr03>

HOUSKA, Ondřej, 2017. Česko už ohledně kvót na uprchlíky nikdo nepřehlasuje, tvrdí Babiš. *Aktuálně.cz* [online]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/cesko->

uz-ohledne-kvot-na-uprchliky-nikdo-neprehlasuje-
tvrdi/r~4126d272e0ac11e7adc2ac1f6b220ee8/

- IOM INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR MIGRATION, *Glossary on Migration* [online]. 2011, (25). ISSN 1813-2278. Dostupné z: https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml25_1.pdf
- JANCARIKOVA, Tatiana, 2015. Slovakia files lawsuit against EU quotas to redistribute migrants. *Reuters* [online]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-slovakia/slovakia-files-lawsuit-against-eu-quotas-to-redistribute-migrants-idUSKBN0TL11K20151202>
- JUHÁSZ, Attila, Bulcsú HUNYADI a Edit ZGUT, *Focus on Hungary: Refugees, Asylum and Migration* [online]. Prague: Heinrich-Böll-Stiftung, 2015, 5-44. ISSN 978-80-906270-3-1. Dostupné z: https://www.boell.de/sites/default/files/2015-focus-on-hungary_refugees_asylum_migration.pdf
- KICINGER, Anna, Beyond the Focus on Europeanisation: Polish Migration Policy 1989–2004. *Journal of Ethnic and Migration Studies* [online]. 2008, **35**, 79-95. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13691830802489200>
- KOBIERECKA, Anna, Michal Kobierecki, Robert Los a Michal Rulski, 2017. *Migration as a Political and Public Phenomenon: The Case of Poland*. In: The V4 Towards Migration Challenges in Europe, Łódz: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. ISBN 978-83-8088-847-0.
- KROET, Cynthia, 2016. Robert Fico: Migrant quotas ‘politically dead issue’. *POLITICO* [online]. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/robert-fico-migrant-quotas-politically-dead-issue/>
- LOPATKA, Jan a Robert MULLER, 2015. Czech PM says will insist on rejecting migrant quotas. *Reuters* [online]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-czech/czech-pm-says-will-insist-on-rejecting-migrant-quotas-idUSKCN0RM10420150922>
- LUKÁŠEK, Libor, 2010. *Visegrádská skupina a její vývoj v letech 1991-2004*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1859-3 (brož.).
- MEDZINÁRODNÁ ORGANIZÁCIA PRE MIGRÁCIU, 2018. *Migrácia na Slovensku* [online]. Dostupné z: <https://iom.sk/sk/migracia/migracia-na-slovensku.html>
- MIGRACJE.GOV.PL, *Maps and statistics of migrants in 2015* [online]. Dostupné z: <https://migracje.gov.pl/statystyki/zakres/polska/typ/dokumenty/widok/tabele/rok/2015/>
- MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY *Migrační a azylová politika České republiky* [online], 2019. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/migracni-a-azylova-politika-ceske-republiky-470144.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>

- MINISTERSTVO VNÚTRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY, 2011. *Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020* [online]. Dostupné z: <https://www.minv.sk/?zamer-migracnej-politiky-slovenskej-republiky>
- MINISTERSTVO VNÚTRA SLOVENSKEJ REPUBLIKY, *Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike* [online]. 2015. Dostupné z: https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranicna_a_cudzinecka_policia/rocnky/rok_2015/2015-rocenka-UHCP-SK.pdf
- MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS REPUBLIC OF POLAND, 2017. *Polish Foreign Policy Strategy* [online]. Ministry of Foreign Affairs of Poland. Dostupné z: <https://www.msz.gov.pl/resource/0c98c3b2-9c5d-4c42-8761-f7827134ee76:JCR>
- METCALFE-HOUGH, Victoria, 2015. *A migration crisis? Facts, challenges and possible solutions* [online]. Overseas Development Institute, 1-6. Dostupné z: <https://www.odi.org/publications/9993-migration-crisis-facts-challenges-and-possible-solutions>
- MULLER, Robert, 2016. Czech deputy PM rejects refugee quotas, says country should fight any EU sanctions. *Reuters* [online]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-czech-refugee-pm/czech-deputy-pm-rejects-refugee-quotas-says-country-should-fight-any-eu-sanctions-idUSKCN10E227>
- PARDAVI, Márta, Gruša MATEVŽIČ, Júlia IVÁN a Anikó BAKONYI, *Country Report: Hungary* [online]. Asylum Information Database, 2015. Dostupné z: <https://www.asylumineurope.org/reports/country/hungary>
- PARK, Jeanne, 2015. Europe's Migration Crisis. *Council on Foreign Relations* [online]. Dostupné z: <https://www.cfr.org/backgrounder/europes-migration-crisis>
- PETERS, Michael A. a Tina BESLEY, 2015. The Refugee Crisis and The Right to Political Asylum. *Educational Philosophy and Theory* [online]. (47), 1367-1374. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00131857.2015.1100903>
- POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY, 2016. *Vyhodnocení nelegální migrace za rok 2015* [online]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyhodnoceni-nelegalni-migrace-za-rok-2015.aspx>
- ROTH, Clare, 2019. EU Commission strikes back at Hungarian migration campaign 'fiction'. *Reuters* [online]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-hungary-eu/eu-commission-strikes-back-at-hungarian-migration-campaign-fiction-idUSKCN1QH22C>
- RUSIŁOWICZ, Karolina, 2015. *Country Report: Poland* [online]. Asylum Information Database. Dostupné z: <https://www.asylumineurope.org/reports/country/poland>
- SINNER, Michele, 2017. EU court dismisses Hungary, Slovak case against taking refugees. *Reuters* [online]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-europe->

migrants-easteurope/eu-court-dismisses-hungary-slovak-case-against-taking-refugees-idUSKCN1BH0VR

STAUDENMAIER, Rebecca, 2018. Hungary's Orban tells Germany: 'You wanted the migrants, we didn't'. *Deutsche Welle* [online]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/hungarys-orban-tells-germany-you-wanted-the-migrants-we-didnt/a-42065012>

STRÁŽAY, Tomáš, Internal and External aspects of the Visegrád 4 cooperation, In. SCHWEIGER, Christian, 2018. *Central and Eastern Europe in the EU: Challenges and Perspectives under Crisis Conditions*. New York: Taylor & Francis Books. ISBN 978-1-138-71402-1.

THE GUARDIAN, 2019. Viktor Orbán calls for anti-migration politicians to take over EU. *The Guardian* [online]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2019/jan/10/viktor-orban-calls-anti-migration-politics-take-over-eu-matteo-salvini>

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, 2015. *Komentář předsedy vlády B. Sobotky k migrační krizi a kvótám* [online]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/premier/projevy/komentar-predsedy-vlady-b--sobotky-k-migracni-krizi-a-kvotam-134999/>

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY, *Společné prohlášení předsedů vlád zemí V4 k migraci* [online]. 2017, 1-2. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/aktualne/Spolecne-prohlaseni-predsedu-vlad-zemi-V4-k-migraci.pdf>

ZALAN, Eszter, 2015. Hungary launches anti-migrant quota campaign. *EUobserver* [online]. Dostupné z: <https://euobserver.com/migration/131394>

ZALAN, Eszter, 2016. EU migrant quota idea is finished, Fico says. *EUobserver* [online]. Dostupné z: <https://euobserver.com/migration/135245>

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno:

Alexandra Visnerová

Studijní obor:

Politologie a mezinárodní vztahy (Bc.)

Semestr zadání:

Letní semestr 2018

Předpokládaný termín dokončení:

Letní semester 2019

Ak. rok podání:

2017/2018

Vedoucí práce: doc. Michel Perottino, Ph.D.

Název práce:

Migrační politika států Vyšehradskej štvorky

Zdůvodnění výběru práce (max 2000 znaků):

V dnešnej dobe sa v európskom priestore stále častejšie skloňuje pojem migračná kríza. Migrácia ako taká síce nie je v Európe zďaleka novým a neznámym pojmom, ale migračná kríza z roku 2015 výrazne ovplyvnila chod Európy ako takej. Práve v rokoch 2015 až 2016 zaznamenala Európa obrovský príliv migrantov, hlavne tých, ktorí hľadali azyl pred vojnou. Práve nárast počtu migrantov je označený ako jeden z hlavných dôvodov rozhodnutia Veľkej Británie opustiť Európsku úniu. Táto situácia sa však dotkla aj štátov Vyšehradskej štvorky, teda Česka, Slovenska, Poľska a Maďarska, a to najmä z dôvodu ich polohy. Krajiny sa stali v mnohých prípadoch tranzitnými krajinami. Po návrhu Európskej komisie na kvóty a prerozdelenie migrantov štáty zaujali spoločné stanovisko a proti tomu vystúpili. Aj napriek faktu že sa štáty radia medzi parlamentné režimy, politika týchto štyroch subjektov nie je rovnaká. Práve v oblasti migračnej otázky sme mohli sledovať odlišnú rétoriku a postoje predstaviteľov krajín voči kvótam EÚ. Každý člen skupiny sa k riešeniu migrácie postavil inak, či už hovoríme o prvotnom prijatí migrantov, či krokoch pri následnom integrovaní do konkrétnej spoločnosti. Pomoc bola poskytnutá aj zo strany Európskej únie, napríklad v podobe projektov na podporu ich začlenenia v danej krajine. Rozhodne zaujímavým aspektom bola aj reakcia spoločnosti na asimiláciu migrantov do spoločnosti, teda či je vôbec ich integrácia do spoločnosti možná. Práve na základe komparácie jednotlivých politík a prístupov by som rada poukázala na rozdiely v riešení tejto krízy a poskytla bližší náhľad na postavenie Vyšehradskej štvorky v rámci Európskej únie v kontexte migrácie.

Předpokládaný cíl (max 1500 znaků):

V mojej bakalárskej práci by som rada poukázala na hlavné rozdiely medzi jednotlivými politikami štátov V4, a to najmä z hľadiska postoja k migračnej kríze z roku 2015. Cieľom je vytýčiť nielen rovnaké, ale najmä odlišné aspekty v porovnaní s ostatnými členmi zoskupenia, ale aj v rámci Európskej únie nadväzujúc na princípy európskeho práva. Práve rozdiely v prístupoch často definujú postoj štátov k Európskej únii a jej politike ako takej.

Porovnať by som chcela aj vyjadrenia popredných štátnych predstaviteľov a vlád k otázke povinných kvót a ich navrhované riešenia, keďže sa postoje mnohokrát výrazne líšili. Mojm ďalším cieľom je poukázať na štatistiky integrácie a asimilácie migrantov v rôznych spoločenských sférach.

Metodologie práce (max 1500 znaku):

Pre svoju bakalársku prácu som zvolila ako metodologický rámec komparatívnu, obsahovú analýzu s prvkami diskurzívnej analýzy. Kombinovať to budem s kvantitatívnou metódou, konkrétne porovnávaním štatistik a grafov. V prvej časti budem porovnávať migračnú politiku štátov Vyšehradskej štvorky na základe oficiálnych internetových stránok útvarov jednotlivých štátov, zákonov a direktív. Sledovať budem spoločné aj rozdielne aspekty, aj v kontexte Európskej únie. V druhej časti budem skúmať vyjadrenia a postoje štátnych predstaviteľov a orgánov k otázke povinných kvót, a to z nezávislých, primárne zahraničných médií, ako je BBC News, CNN, The Independent či Huffington post. Následne budem analyzovať počty prijatých migrantov na základe štatistik Európskej komisie, ako sa za posledné roky tieto počty menili a akou intenzitou narastali. Na základe štatistik budem skúmať aj možnosti integrácie a asimilácie migrantov v súvislosti s reakciou verejnosti a možných negatívnych dopadov.

Základní charakteristika tématu (max 1500 znaku):

Migračná kríza, ktorá vypukla v roku 2015 výrazne ovplyvnila Európu ako takú, a to najmä kvôli veľkému počtu či už ekonomických migrantov alebo utečencov. Pre migrantov sú najviac lákavé krajiny na západe, ale aj severe Európy, teda Nemecko, Francúzsko, Švédsko či Benelux. Kríza sa dotkla aj krajín Vyšehradskej štvorky, keďže sa nachádzajú v centrálnej časti Európy. Aj keď sú tieto krajiny v mnohých bodoch podobné, sú to parlamentné režimy, členovia Európskej únie či Severoatlantickej aliancie, v oblasti migračnej politiky sa našli rozdiely. Potom, čo zaviedla Európska únia povinné kvóty na prijatie migrantov, spustila sa vlna kritiky, obáv a následné opatrenia. Slovensko a Maďarsko kvóty zásadne odmietala, dokonca predstavitelia podali žalobu proti rozhodnutiu o kvótach. Viktor Orbán, maďarský premiér, hovoril dokonca o výstavbe ďalšieho múru v Európe. Obavy tkveli najmä z narušenia princípov zastupiteľskej demokracie či inštitucionálnej rovnováhy. Táto žaloba však bola Súdnym dvorom EÚ zamietnutá, a tak naďalej prebieha „súboj“ proti povinnosti prijímať migrantov zo strany únie. Česko a Poľsko taktiež vyjadrili nesúhlas s kvótami, a tak sa V4 ako celok stala trňom v oku únie. Odpoveď Európskej únie prišla v podobe žaloby na Česko, Poľsko a Maďarsko, a to za nerešpektovanie rozhodnutia o kvótach. Útoky vo Francúzsku či Bruseli nepomohli k ukludneniu situácie ohľadne migračnej krízy, a tak je diskusia o kvótach stále otvorená. Obavy sa sústreďujú primárne na oblasť bezpečnosti a asimilácie migrantov v európskej spoločnosti.

Předpokládaná struktura práce (max 1400 znaku):

1. Úvod
2. Vyšehradská štvorka
 - 2.1. Vznik a história
 - 2.2. Spoločné ciele
3. Migračná politika štátov V4
 - 3.1. Migračná politika Českej republiky
 - 3.2. Migračná politika Slovenskej republiky
 - 3.3. Migračná politika Poľskej republiky
 - 3.4. Migračná politika Maďarska
 - 3.5. Migračná politika krajín v kontexte Európskej únie a európskeho práva
 - 3.6. Zhrnutie - spoločné a rozdielne aspekty

4. Prístupy krajín k povinným kvótam a prerozdeľovaniu migrantov
 - 4.1. Vyjadrenia popredných predstaviteľov
 - 4.2. Navrhované riešenia a implikácie
 - 4.3. Zhrnutie a porovnanie
5. Analýza a porovnanie štatistík
 - 5.1. Počty prijatých migrantov
6. Reakcia spoločnosti - integrácia, asimilácia a možné dopady
7. Záver

Základní literatura (10 nejdůležitějších titulů):

1. ZINCONI, Giovanna, Rinus PENNINX a Maren BORKERT, 2011. Migration Policymaking in Europe: The Dynamics of Actors and Contexts in Past and Present. Amsterdam: Amsterdam University Press. ISBN 9789089643704.
2. BŘICHÁČEK, Tomáš, 2016. Unie ve víru migrační krize. Praha: Institut Václava Klause. ISBN 978-80-7542-023-7.
3. PÁNA, Lubomír a Jan RATAJ, 2016. Migrační krize a vztahy většinového obyvatelstva a menšin v současné Evropě. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z.ú. ISBN 978-80-7556-000-1.
4. KOBIEREČKA, Anna a Robert ŁOŚ, 2017. The V4 towards migration challenges in Europe : an analysis and recommendations. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. ISBN 978-83-8088-847-0.
5. KLAUS, Václav a Jiří WEIGL, 2017. Europe all inclusive: a brief guide to understanding the current migration crisis. Praha: Václav Klaus Institute. ISBN 978-80-7542-031-2.
6. BBC News, Politico, The Independent, CNN, Huffington post
7. Eurostat [online], [cit. 2018-05-08]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat>
8. PAPAGIANNI, Georgia, 2006. Institutional and policy dynamics of EU migration law. Leiden, Boston: Martinus Nijhoff Publishers. ISBN 9789004152793.
9. ANNUAL REPORT 2016 ON MIGRATION AND ASYLUM POLICY (PART 2) IN HUNGARY, European Commission [online]. [cit. 2018-05-08]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/13a_hungary_apr_part2_en.pdf
10. PROFANTER, Annemarie a Francis OWTRAM, 2013. Citizenship in transition : new perspectives on transnational migration from the Middle East to Europe. Cambridge Scholars Publishing.

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Garantka/Koordinátor oboru		

Seznam příloh

Příloha č. 1: Nelegální migrace cizinců (graf)

Příloha č. 2: Migrant Crisis: Migration to Europe explained in seven charts (graf)

Příloha č. 3: Number of migrants EU countries and being asked to take (graf)